

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Radka Nováková

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra účetnictví a financí

Studijní program:

Ekonomika a management

Obor:

Účetnictví a finanční řízení podniku

Diplomová práce

Analýza příjmů domácností

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Radek Zdeněk

Autor diplomové práce:

Bc. Radka Nováková

2012

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Radka NOVÁKOVÁ**
Osobní číslo: **E10520**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Analýza příjmů domácností**
Zadávací katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování:

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je posouzení vývoje důchodů domácností v České republice ve dvou srovnatelných obdobích. Vyhodnotit změny v důchodech domácností jako celku a také v třídění podle zaměstnání přednostů domácností. Posoudit dynamiku čistých peněžních příjmů přednostů domácností podle jednotlivých odvětví národního hospodářství, tak i v celku.

Rámcová osnova:

1. Význam příjmů obyvatelstva pro hodnocení životní úrovně. Hlavní ukazatelé používané pro charakteristiku příjmů obyvatelstva. Databáze ČSÚ zaměstnanosti a důchodů obyvatelstva. Odhady a mikrocese. Klasifikace údajů v databázi a jejich věcná a formální adekvace.
2. Na základě Úplného seznamu hospodařících domácností (SILC) provést:
Měření příjmové diferenciaci: Lorenzovy křivky, Giniho koeficient koncentrace, intervalová příjmová rozdělení. Měření chudoby obyvatelstva.
3. Sestavení intervalového rozdělení příjmů domácností, intervalového rozdělení příjmů domácností podle zaměstnání přednosty domácností. Vyhodnocení rozdílů.
4. Sestavení lognormálního rozdělení příjmů domácností i spotřebních jednotek. Popsat dané rozdělení, zejména jeho pravostrannou šikmost a pomocí charakteristik vyjádřit míru této šikmosti.
5. Závěr. Shrnutí úrovně a dynamiky příjmů domácností a spotřebních jednotek. Pomocí výše uvedených charakteristik provést jejich zhodnocení a posoudit hlavní faktory, které je ovlivňují.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: 50 - 60 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

MACEK, J., HRBÁČ, L., HRUBÁ, J., ŠEDIVÁ, B. Ekonomická statistika. Ostrava: Vysoká škola Báňská - Technická univerzita, 2002. ISBN 80-7082-841-2
JÍLEK, J., MORAVOVÁ, J. Ekonomické a sociální indikátory: od statistik k poznatkům. Praha: FUTURA, 2007. ISBN 978-80-86844-29-9
JÍLEK, J. Regionální statistika v pojetí EU. Statistika 1999, roč. 37, s. 20-35. ISSN 0322-788X
DUFEK, J., MINAŘÍK, B. Analýza indikátorů pro hodnocení cílů realizace strategie regionálního rozvoje v České republice. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2009, ISBN 978-80-7375-366-5
Materiály týkající se spotřeby domácností ČSÚ

Vedoucí diplomové práce: Ing. Radek Zdeněk
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: 1. prosince 2011
Termín odevzdání diplomové práce: 15. dubna 2012

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 01
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. prosince 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Analýza příjmů domácností* vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejnění své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. 4. 2012

.....
Radka Nováková

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce panu Ing. Radkovi Zdeňkovi za odborné a metodické vedení, za náměty a připomínky, kterých jsem využila při zpracování diplomové práce.

OBSAH

1. ÚVOD	10
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE	11
2. 1 EKONOMICKÁ AKTIVITA OBYVATELSTVA	11
2. 1. 1 EKONOMICKY AKTIVNÍ OBYVATELSTVO.....	11
2. 1. 1. 1 Zaměstnané osoby.....	<i>11</i>
2. 1. 1. 2 Nezaměstnané osoby.....	<i>12</i>
2. 1. 2 EKONOMICKY NEAKTIVNÍ OBYVATELSTVO	12
2. 1. 3 MÍRY EKONOMICKÉ AKTIVITY, ZAMĚSTNANOSTI A NEZAMĚSTNANOSTI.....	13
2. 1. 3. 1 Míra ekonomické aktivity	<i>13</i>
2. 1. 3. 2 Míra zaměstnanosti	<i>13</i>
2. 1. 3. 3 Míra nezaměstnanosti.....	<i>14</i>
2. 2 DOMÁCNOSTI A SPOTŘEBNÍ JEDNOTKY.....	15
2. 2. 1 TYPY DOMÁCNOSTÍ	15
2. 2. 2 KLASIFIKACE DOMÁCNOSTÍ	16
2. 2. 3 STATISTIKA RODINNÝCH ÚČTŮ	17
2. 2. 4 SPOTŘEBNÍ JEDNOTKA.....	19
2. 3 PŘÍJMY OBYVATELSTVA.....	22
2. 3. 1 ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ.....	22
2. 3. 2 ČLENĚNÍ PŘÍJMŮ	22
2. 3. 2. 1 Peněžní příjmy.....	<i>23</i>
2. 3. 2. 2 Naturální příjmy.....	<i>24</i>
2. 4 MĚŘENÍ PŘÍJMOVÉ DIFERENCIACE	25
2. 4. 1. LORENZOVA KŘIVKA	25
2. 4. 2 GINIHO KOEFICIENT KONCENTRACE.....	26
2. 4. 3 KVANTILOVÁ MÍRA ŠPIČATOSTI	28
2. 4. 4 KOEFICIENT PŘÍJMOVÉ NEROVNOSTI S80/S20	29
2. 4. 5 URČENÍ MÍRY NA ZÁKLADĚ MEDIÁNU (\tilde{x}) A PRŮMĚRNÉHO PŘÍJMU (\bar{x})	29
2. 4. 6 ROBIN HOOD INDEX	29
2. 4. 7 ATKINSONŮV INDEX NEROVNOSTI	30
2. 4. 8 THEILŮV INDEX NESOULADU.....	31
2. 5 CHUDOBA OBYVATELSTVA A JEJÍ MĚŘENÍ.....	32
2. 5. 1 CHUDOBA	32

2. 5. 2 MĚŘENÍ CHUDOBY	33
2. 5. 2. 1 <i>Existenční minimum</i>	33
2. 5. 2. 2 <i>Sociální minimum</i>	33
2. 6 EKONOMICKÁ MOBILITA (MOBILITA PŘÍJMŮ).....	36
2. 6. 1 MĚŘENÍ MEZIGENERAČNÍ MOBILITY	36
2. 6. 2 MĚŘENÍ CELOŽIVOTNÍ MOBILITY	37
2. 7 VÝBĚROVÁ ŠETŘENÍ O PŘÍJMECH A ŽIVOTNÍCH PODMÍNKÁCH (EU-SILC)	40
2. 7. 1 MIKROCENZY	40
2. 7. 2 ŽIVOTNÍ PODMÍNKY EU-SILC.....	40
2. 7. 2. 1 <i>Chudoba a sociální vyloučení</i>	41
2. 7. 2. 2 <i>Jednotky zjišťování</i>	41
2. 7. 2. 3 <i>Obsah zjišťování</i>	42
2. 7. 2. 4 <i>Panelová složka zjišťování</i>	42
2. 7. 2. 5 <i>Ochrana individuálních dat a publikace</i>	43
3. METODIKA PRÁCE	44
4. PRAKTICKÁ ČÁST.....	50
4. 1 ANALÝZA PŘÍJMŮ DOMÁCNOSTÍ.....	50
4. 1. 1 ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ CHARAKTERISTIKY.....	50
4. 1. 1. 1 <i>Analýza příjmů podle krajů</i>	52
4. 1. 1. 2 <i>Analýza příjmů podle velikosti obce</i>	56
4. 1. 1. 3 <i>Analýza příjmů podle odvětví</i>	59
4. 1. 1. 4 <i>Analýza příjmů podle odvětví a krajů</i>	63
4. 1. 1. 5 <i>Analýza příjmů podle odvětví a velikosti obce</i>	66
4. 1. 2 MĚŘENÍ PŘÍJMOVÉ DIFERENCIACE.....	71
4. 1. 2. 1 <i>Giniho koeficient</i>	71
4. 1. 2. 2 <i>Lorenzova křivka</i>	74
4. 1. 2. 3 <i>Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20</i>	75
4. 1. 3 HRANICE NÍZKÝCH PŘÍJMŮ	79
4. 2 MATICE MOBILITY (P MATICE).....	81
5. ZÁVĚR.....	85
6. SUMMARY	89
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	90
8. SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	92
8. 1 SEZNAM OBRÁZKŮ	92

8. 2 SEZNAM TABULEK.....	92
8. 3 SEZNAM GRAFŮ.....	93
9. SEZNAM PŘILOH.....	94

1. ÚVOD

Naučit se hospodařit s penězi není snadné. Peníze jsou a vždycky budou součástí našeho života. Hlavně nám slouží k zabezpečení všech základních potřeb, které člověk bezpodmínečně potřebuje ke svému životu, a nejen jich.

Příjmy má dnes opravdu každý. Někdo je velmi chudý, někdo zase velmi bohatý, tudíž každý z nás nedostává své příjmy stejným dílem. Příjmy jsou všechny peníze, které přicházejí do domácností za určité období a představují velmi důležitý ukazatel životní úrovně obyvatel. Zahrnujeme do nich výplaty, důchody, sociální dávky, příjmy z podnikání, příjmy z prodeje nemovitostí, z pronájmu bytu apod. Co se týká příjmů, je Česká republika podle Českého statistického úřadu stále rovnostářským státem.

Cílem mé diplomové práce je posouzení vývoje příjmů domácností v České republice ve dvou srovnatelných obdobích a vyhodnotit změny v příjmech domácností jako celku, tak v třídění podle krajů, velikostí obce a podle zaměstnání osob v čele domácností. Dalším důležitým cílem je sestavení matice ekonomické mobility.

První část této diplomové práce, tedy literární rešerše, je zaměřena především na teorii. Tato část je vypracována s pomocí odborné literatury a je zaměřena především na domácnosti a na jejich příjmy a na chudobu, která se týká osob s nízkými příjmy. Důležitou součástí této teoretické části je zde měření příjmové diferenciaci, protože některé metody jsou použity a následně vypočítány v praktické části. Poslední částí literární rešerše je popis šetření, které má zkratku EU-SILC. S tímto šetřením jsem pracovala v následující praktické části, jelikož se vstupem do Evropské unie se EU-SILC stal pro Českou republiku závazným.

Druhá část tedy praktická část se skládá ze dvou dílů, které byly vypracovány za uplynulé kalendářní roky 2007 a 2009 podle již zmíněných dat EU-SILC. Nejprve budou vypočítány a zhodnoceny základní statistické charakteristiky, které jsou využity pro hodnocení příjmů dle jednotlivých krajů, velikosti obce a zaměstnání přednostů domácností. Dále bude následovat měření příjmové diferenciaci (tedy výpočet Giniho koeficientu, koeficientu S80/S20 a sestavení Lorenzovy křivky) a stanovení hranice chudoby dle metodiky Eurostatu. V druhé části bude sestavena matice mobility, která vyjadřuje schopnost jednice, domácnosti či nějaké jiné skupiny ke zlepšení či zhoršení jejich ekonomického postavení. V závěru budou zhodnoceny všechny mé dosažené výsledky a výpočty, které jsem prováděla ve své praktické části.

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Ekonomická aktivita obyvatelstva

Statistika ekonomicky aktivního obyvatelstva, zaměstnanosti, nezaměstnanosti a podzaměstnanosti má podle koncepce Mezinárodního úřadu práce (ILO) poskytovat míry nabídky pracovních sil, pracovních vstupů, struktury zaměstnanosti a rozsah, ve kterém jsou lidské zdroje a pracovní doba skutečně využívány. Na mikroúrovni jsou tyto informace velmi důležité pro analýzu a prognózování ekonomického vývoje i pro formulování hospodářské a sociální politiky. Velmi důležitým ukazatelem je míra nezaměstnanosti, která je používána jako jeden z hlavních ukazatelů stavu národního hospodářství a současně je citlivým indikátorem situace v sociální oblasti. (*Jílek, Moravová, 2007*)

Statistika, týkající se obyvatel z hlediska ekonomické aktivity, vychází z členění obyvatelstva do těchto kategorií:

- **Ekonomicky aktivní obyvatelstvo** (pracovní síly)
 - zaměstnaní
 - nezaměstnaní
- **Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo** (osoby, které nejsou pracovními silami)

2.1.1 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

2.1.1.1 Zaměstnané osoby

Zaměstnané osoby jsou ty, které mají uzavřený pracovní poměr a jsou placeni zaměstnavatelem, nebo pracují ve svém podniku (tzv. sebezaměstnaní).

Zaměstnané osoby členíme na:

- a) pracující, což jsou osoby, které pracují za odměnu v okamžiku zjišťování,
- b) nepracující, což jsou osoby absentující pro nemoc, úraz, dovolenou, stávku či z jiných závažných důvodů, ale zůstávají v pracovním poměru.

Sebezaměstnanci jsou osoby, které pracují ve svém podniku. Sem patří i členové výrobních družstev. I ti se člení jako předešlí na:

- pracující,
- dočasně nepracující – ti absentovali z jakéhokoliv důvodu. (*Macek a kol., 2002*)

2. 1. 1. 2 Nezaměstnané osoby

Definice mezinárodního standardu nezaměstnanosti je založena na třech kritériích. Podle této definice mezi nezaměstnané patří všechny osoby od stanoveného věku (u nás 15 let a starší), které ve sledovaném období splňovaly tyto tři podmínky:

- byly „bez práce“, tzn., nebyly v placeném zaměstnání ani nebyly sebezaměstnané,
- hledaly aktivně práci, to znamená, že v minulém období podnikaly určité kroky za účelem získání placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání,
- byly připraveny k nástupu do práce, tj. během sledovaného období byly schopny okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů nastoupit do placeného zaměstnání nebo do vlastního podniku.

Pokud osoby nesplňují současně předchozí tři uvedené podmínky, zařazují se do osob ekonomicky neaktivních. Kromě toho jsou za nezaměstnané považovány i osoby, které si již práci našly, ale nástup do zaměstnání je stanoven na pozdější dobu. Nezaměstnaní se člení podle kritéria registrace na registrované a neregistrované. **Registrovaní nezaměstnaní** představují tu část nezaměstnaných, která pro aktivní hledání zaměstnání využívá služeb profesionálních organizací – v ČR úřadů práce. **Neregistrovanými nezaměstnanými** jsou nezaměstnané osoby, které aktivně hledají zaměstnání jinou formou než prostřednictvím profesionálních organizací zprostředkujících práci. (Jílek, Moravová, 2007)

2. 1. 2 Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo

Za ekonomicky neaktivní obyvatelstvo se považují všechny osoby bez ohledu na věk (tedy včetně osob mladších než je věk určený pro měření ekonomicky aktivního obyvatelstva), které nebyly ekonomicky aktivní podle shora uvedených definic. Jejich neaktivita může mít objektivní nebo subjektivní důvody.

Objektivní důvody jsou: děti v předškolním věku, žáci a studenti navštěvující vzdělávací a studijní instituce, starobní důchodci, nemocní nebo invalidní.

Subjektivní důvody jsou: osoby v domácnosti – péče o děti, rodiče apod., rentiéři, ostatní (např. osoby v produktivním věku finančně nezajištěné a neochotné pracovat).

Ekonomicky neaktivní jsou i osoby v produktivním věku, které nepracují a souběžně nesplňují všechny tři základní podmínky nezaměstnanosti. Patří sem např. i uchazeči o zaměstnání evidovaní na úřadu práce, avšak neschopni nastoupit práci do 14 dnů (např. z důvodu probíhající rekvalifikace).

Statistika sleduje počet osob v jednotlivých kategoriích ekonomicky neaktivních a jejich podíl na celkovém počtu obyvatelstva. Pro sociální analýzy je důležitá znalost poměru počtu neaktivních a počtu zaměstnaných, která vyjadřuje hospodářské zatížení zaměstnaných osob. (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 1. 3 Míry ekonomické aktivity, zaměstnanosti a nezaměstnanosti

2. 1. 3. 1 Míra ekonomické aktivity

V analýzách životní úrovně, trhu práce se vedle absolutních údajů používají relativní charakteristiky. Důležitá je zde míra ekonomické aktivity obyvatelstva (a) v %:

$$a = 100 * A/P,$$

kde A je počet ekonomicky aktivních osob,
 P je počet obyvatelstva.

Tato míra vyjadřuje podíl počtu ekonomicky aktivních osob z celkového počtu obyvatelstva. Většinou se sestavuje z okamžikových stavů obou veličin. Velikost této míry se liší pro jednotlivé věkové skupiny a je rozdílná u mužů a žen. Proto lepší vypovídací schopnost mají tzv. specifické míry ekonomické aktivity konstruované zvlášť pro muže, ženy a pro jednotlivé věkové skupiny. (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 1. 3. 2 Míra zaměstnanosti

Míra zaměstnanosti (z) vyjadřuje podíl zaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivních a vypočítává se podle vzorce:

$$z = 100 * Z / A,$$

kde Z je počet zaměstnaných,
 A je počet ekonomicky aktivních obyvatel.

Podobně jako u ekonomické aktivity lze určit specifické míry zaměstnanosti. Stupeň zaměstnanosti se v mezinárodních srovnáních považuje za velmi důležitý indikátor ekonomického rozvoje a životní úrovně. Analytické souvislosti jednotlivých ukazatelů vyjadřuje rovnice, kde podíl zaměstnaných na celkovém počtu obyvatelstva (P) je určen pomocí součinu ukazatele ekonomické aktivity a míry zaměstnanosti:

$$Z / P = (A / P) * (Z / A)$$

2. 1. 3. 3 Míra nezaměstnanosti

Nejdůležitější charakteristikou jak z ekonomického, tak i ze sociálního hlediska v této oblasti je míra nezaměstnanosti (n), která vyjadřuje procentní podíl nezaměstnaných (N) na celkovém počtu ekonomicky aktivních (na počtu pracovních sil).

$$n = 100 * N / A$$

(Jílek, Moravová, 2007)

2. 2 Domácnosti a spotřební jednotky

2. 2. 1 Typy domácností

Zkoumání dopadů nejrůznějších ekonomických změn a sociálních opatření se převážně soustřeďuje na domácnosti (rodiny) než na jednotlivce.

Rozlišují se tři základní typy domácností:

- cenzová domácnost,
- společně hospodařící domácnost,
- bytová domácnost.

Cenzová domácnost se používá především ve sčítání lidu. Tato domácnost je nejmenší sociální skupinou osob bydlících v jednom bytě, konstruovaným v rámci jedné hospodařící domácnosti podle příbuzenského nebo jiného vztahu jednotlivých osob. Jejich základem se používá pojem rodina.

Společně hospodařící domácnost je definována jako skupina osob (rodin), které společně bydlí a hospodaří (tj. které trvale hradí společné výdaje domácnosti jako strava, nájemné, provozní výdaje domácnosti, údržbu bytu či domku apod., přičemž se každý jednotlivý člen na společném hospodaření podle svých možností podílí), a to na základě jejich prohlášení o společném hospodaření.

Bytová domácnost je formulována jako skupina osob (trvale bydlících v bytě), která užívá společně jeden byt, a může zahrnovat několik rodin nebo domácností. Za byt se zde pokládá místnost nebo soubor obytných místností a jejich příslušenství, které slouží nebo jsou určeny k trvalému bydlení a tvoří jeden stavebně technický celek. (Jílek, Moravová, 2007)

Skupiny domácností podle postavení osoby v čele domácnosti:

- *domácnosti celkem* reprezentují průměrnou domácnost v ČR,
- *domácnosti zaměstnanců* – osoba v čele je v pracovním nebo služebním poměru, příp. vykonává funkci, do níž byla zvolena či jmenována; podle nejvyššího dosaženého vzdělání osoby v čele se tyto domácnosti člení na:
 - a) domácnosti nižších zaměstnanců - osoba v čele má základní vzdělání nebo byla vyučena (bez maturity),

b) domácnosti vyšších zaměstnanců, kde osoba v čele dokončila úplné střední vzdělání (s maturitou) a vyšší,

- **domácnosti samostatně činných osob** – osoba v čele domácnosti podniká nebo vykonává nezávislé povolání v jakémkoliv oboru, včetně odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu,
 - **domácnosti důchodců** – v čele domácnosti je nepracující důchodce; dělí se na dva podtypy – domácnosti s pracujícími členy a domácnosti bez pracujících členů – podle toho, zda některá z dalších osob domácnosti je ekonomicky aktivní. Za ekonomicky aktivní členy nejsou považovány nezaměstnané osoby.
 - **domácnosti nezaměstnaných** – osoba v čele domácnosti je označena jako nezaměstnaná (v úplných rodinách manželka i dítě můžou pracovat),
 - **ostatní domácnosti** – osoba v čele není ekonomicky aktivní ani nepobírá důchod; jsou to např. osoby pobírající rodičovský příspěvek, studenti, osoby žijící z majetku.
- (*Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2009 – metodické vysvětlivky*)

Osoba v čele domácnosti

- **v úplných rodinách** (manžel – manželka, druh – družka) je a bude vždy muž, bez ohledu na jeho ekonomickou aktivitu,
- **v neúplných rodinách** (pouze jeden rodič s dětmi) a nerodinných domácností (osoby nespojené manželstvím nebo partnerským svazkem ani vztahem rodič – dítě) je prvním hlediskem pro určení osoby v čele ekonomická aktivita a druhým výše peněžního příjmu jednotlivých členů domácnosti.

(*Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2009 – metodické vysvětlivky*)

2. 2. 2 Klasifikace domácností

V sociální analýze se vychází z celé řady kritérií domácností, přičemž za nejdůležitější se považují:

- **Příjem domácnosti** – domácnosti se rozlišují podle výše příjmu na domácnost a podle výše příjmu na hlavu (na jednoho člena domácnosti), event. na spotřební jednotku.
- **Sociální skupina** – zařazení do sociální skupiny se ve statistice odvozuje od sociální příslušnosti osoby v čele domácnosti (přednosti domácnosti). Sociální příslušnost se určuje následovně:

- a) u ekonomicky aktivních osob na základě jejich hlavního zaměstnání,
 - b) u osob nezaměstnaných nebo již neaktivních podle posledního zaměstnání a poslední sektorové příslušnosti,
 - c) u osob závislých na základě sociální příslušnosti osoby v čele domácnosti.
- **Stáří manželství** – zde se rozlišují domácnosti podle doby trvání manželství na základě údajů o datech uzavření sňatku, přičemž je třeba rozlišovat, zda se jedná o první či další manželství.
 - **Počet členů domácností** – velikost je určena počtem členů domácností, přičemž dopady nejrozličnějších ekonomických a sociálních opatření neovlivňuje jen velikost domácnosti, ale daleko více její struktura.
 - **Počet ekonomicky aktivních členů domácností.**
 - **Počet dětí v domácnosti** – rozlišuje se, zda se jedná o celkový počet dětí nebo pouze o počet závislých (nezaopatřených) dětí.
 - **Bydlení** – zde je důležité členění, zda domácnost žije ve městě nebo na venkově, zda žije ve vlastním nebo nájemním bytě sama nebo s další domácností. Sleduje se také velikost a vybavenost bytu.

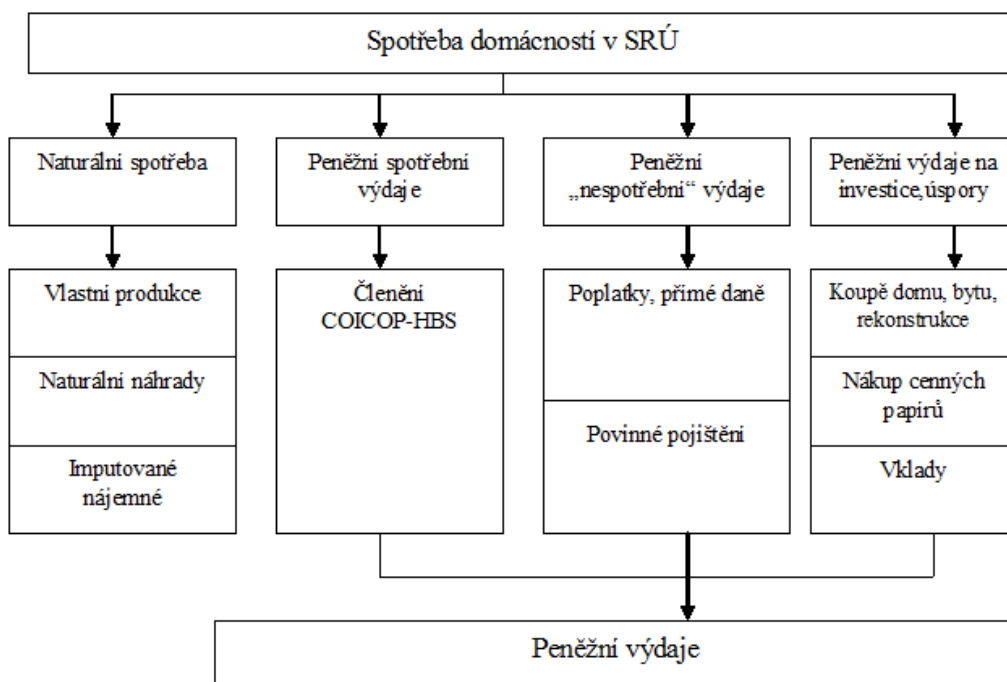
Konkrétně se vychází z klasifikace zaměstnání (KZAM) v podrobnějších analýzách pak v kombinaci s odvětvovou klasifikací (OKEČ). Obvykle se používají tyto kategorie sociálních skupin: dělníci, zaměstnanci, zemědělci, samostatně činní (živnostníci, podnikatelé, svobodné povolání a rentiéři). (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 2. 3 Statistika rodinných účtů

Cílem statistiky rodinných účtů je sledování hospodaření soukromých domácností, zachycení veškerých peněžních a naturálních příjmů a peněžních a naturálních výdajů vybraných domácností. Ve statistice rodinných účtů lze provádět zjišťování o hospodaření domácností pomocí těchto metod:

- metodou pravidelného zápisu veškerých příjmů a výdajů domácností,
- metodou jednorázového dotazu na příjmy a výdaje domácnosti formou rozhovoru,
- kombinací shora uvedených dvou způsobů – pravidelné zápisy po určitou dobu a jednorázový dotaz na některé výdajové položky s nižší frekvencí za delší časový interval.

Obrázek č. 1: Členění spotřeby domácností ve statistice rodinných účtů

Zdroj: Jílek, Moravová, 2007

Uvedené tři způsoby se mohou v praxi provádět pomocí celé řady konkrétních variant. Např. při prvním způsobu se mohou záznamy vést za různě dlouhá období – měsíc, čtvrt roku, rok apod. Druhý způsob spočívá v tom, že statistika zpravidla zjišťuje dotazem veškeré příjmy a výdaje všech členů domácností. U jednotlivých položek je doba, jež se týká zjišťování, obvykle 1 rok, rovněž u výdajů za předměty dlouhodobé spotřeby apod. se vyžaduje období co nejdelší, u pravidelných měsíčních výdajů jako nájemné, elektřina apod. jeden měsíc. Největším problémem je při tomto způsobu šetření zjištění výdajů za potravinářské zboží. Při této metodě je domácnost žádána, aby vedla záznamy o svých výdajích za potraviny alespoň několik dní. Při třetí metodě je možno využít několika kombinací. Jedna z možností je vést pravidelné záznamy o všech výdajových položkách nebo jejich části po určitou dobu a dotazem se zjišťují výdaje za minulé období u položek, u nichž je frekvence během roku nízká.

Výběrový soubor se skládá ze dvou částí – základního zpravodajského souboru a doplňkového souboru. Základní zpravodajský soubor je vybírán kvótním výběrem a obsahuje základní sociální skupiny domácností. Doplňkový soubor zahrnuje rodiny s dětmi s příjmy na hranici životního minima. Doplňkový soubor je cíleně zaměřen na šetření spotřeby u této z pohledu sociální politiky významné skupiny, jejíž zastoupení

v základním souboru by neumožňovalo podrobnější analýzu (počet těchto domácností v základním souboru by byl příliš malý pro podrobnější výstupy). Velikost základního souboru je 3 000 domácností, velikost doplňkového souboru nízkopříjmových rodin s dětmi 400 domácností.

Domácnosti do základního i doplňkového zpravodajského souboru se vybírají pomocí záměrného kvótního výběru. Kvótními znaky vedle sociální skupiny osoby v čele domácnosti je výše čistého peněžního příjmu na osobu a počet nezaopatřených dětí u domácností ekonomicky aktivních, u domácností důchodců pak počet důchodců. Podíl vybíraných domácností, jejichž počet je dán možnými kombinacemi uvedených dvou kvótních znaků, odpovídá v jednotlivých sociálních skupinách domácností jejich zastoupení v základním souboru. Podíly jednotlivých typů domácností jsou určeny na základě výsledků mikrocensů. (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 2. 4 Spotřební jednotka

Při srovnání jednotlivých složek životní úrovně není účelné vycházet z absolutních ukazatelů, ale ukazatelů vztahovaných na určitou spotřebitelskou jednotku, přičemž spotřebitelskou jednotkou je jednotlivá osoba, domácnost nebo speciálně vymezená spotřební jednotka. Pomocí těchto relativních ukazatelů se vylučuje vliv rozdílů v počtu obyvatel, domácností, eventuálně i jejich struktury.

Nedostatek ukazatelů spotřeby (příjmu) na osobu nebo domácnost je, že nepostihují spotřebu vzhledem k jejímu nositeli, pomíjejí individuálnost spotřebního profilu jednotlivců, respektive přirozených homogenních skupin obyvatelstva (domácností). Přehlízejí diferencovanost spotřeby (příjmu) právě v těch znacích, které jsou pro ni rozhodující – u jednotlivce věk, pohlaví, pracovní zatížení a další fyziologické znaky, u domácnosti pak její demografickou a sociální strukturu určenou znaky svých členů a do určité míry i svého hospodaření. Objektivním kritériem je stupnice spotřebních jednotek.

Spotřební jednotka představuje relativní úroveň spotřeby vzhledem k určitému základu. Tento základ lze stanovit jak pro jednotlivce, tak pro domácnost. Výše spotřebních jednotek se mění u jednotlivce podle pohlaví, věku atd., u domácnosti pak podle její demografické a sociální skupiny. Stupnice spotřebních jednotek se definuje jako řada relativních úrovní spotřeby (příjmů) jednotlivých typů osob/domácností,

příčemž základem je příjem (spotřeba) zvoleného základního typu osoby/domácnosti. Z hlediska zvoleného základu lze rozlišovat dva druhy stupnic spotřebních jednotek:

- stupnice spotřebních jednotek pro jednotlivce,
- stupnice spotřebních jednotek pro domácnosti.

Hodnotu určité i-té spotřební jednotky Q_i vyjádříme jako:

$$Q_i = \frac{b_i}{b_k},$$

kde b_i je příjem (spotřeba) osoby/domácnosti i-tého typu,
 b_k je příjem (spotřeba) osoby/domácnosti, kterou považujeme za základ. (Jílek, Moravová, 2007)

Dalším faktorem při rozlišování stupnic spotřebních jednotek je, z jakých měřících jednotek se při jejich konstrukci vychází a to na:

- **Nutriční spotřební jednotky** – základnou je fyziologická spotřeba (nebo skutečná spotřeba) potravin vyjádřená v joulech. Nutriční stupnici spotřebních jednotek lze sestavovat pouze pro potraviny, ekonomické stupnice pro všechny okruhy spotřeby včetně celkové spotřeby nebo příjmu. Stupnice nutričních spotřebních jednotek se konstruují na základě lékařských výzkumů o spotřebě – obvykle jsou odrazem doporučených dávek joulů, živin a látek přídatných.
- **ekonomické spotřební jednotky** – vychází se ze skutečně zjištěné spotřeby (příjmu) v peněžním vyjádření. Ekonomické spotřební jednotky lze konstruovat jak pro jednotlivce, tak i pro domácnosti. Mezi nejpoužívanější patří stupnice spotřebních jednotek podle OECD. Modifikovaná verze této stupnice se sníženými koeficienty pro další osoby v domácnosti je v současné době využívána také Eurostatem. (Jílek, Moravová, 2007)

Tabulka č. 1: Stupnice spotřebních jednotek

Spotřebitel	Stupnice OECD	Modifikovaná stupnice OECD (EUROSTAT)
1 dospělá osoba v domácnosti	1,0	1,0
další dospělá osoba	0,7	0,5
dítě bez ohledu na jeho věk	0,5	0,3

Zdroj: Jílek, Moravová, 2007

I když tyto koeficienty jsou velice hrubé, závěry na základě srovnání úrovně spotřeby pomocí spotřebních jednotek jsou mnohem reálnější než závěry při porovnání spotřeby na hlavu. (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 3 Příjmy obyvatelstva

2. 3. 1 Životní úroveň

Životní úroveň obyvatelstva je silně ovlivňována příjmy, výdaji a spotřebou. Pojem životní úroveň definujeme jako souhrn všech užitných hodnot materiálních, kulturních, sociálních a morálních, které má obyvatelstvo v daném čase a prostoru pro uspokojování životních potřeb k dispozici za podmínek, za kterých se tyto potřeby uspokojují, které vytváření způsob života. (Macek a kol., 2002)

Hodnocení životní úrovně a jejich změn v čase a rozdílů v prostoru vychází z celkových příjmů jakožto ukazatele reálné potenciální spotřeby; využívá ukazatele:

- průměrný příjem na hlavu (na jednoho obyvatele),
- průměrný příjem na spotřební jednotku (zohledňuje rozdíly ve struktuře souboru z hlediska věku a pohlaví,
- průměrný příjem domácnosti (nezohledňuje rozdíly v počtu členů,
- průměrný příjem domácností na hlavu, který je ovlivněn jak počtem vydělávajících, případně dalších příjemců důchodu, tak počtem dětí a dalších živených členů domácnosti.

Poslední ukazatel vystihuje modifikace skladby příjmů, k níž v domácnosti dochází tím, že se celkový příjem domácností rozděluje na větší či menší počet osob s různou ekonomickou strukturou. (Jílek, Moravová, 2007)

2. 3. 2 Členění příjmů

Všechny peněžní ukazatele příjmů se primárně zjišťují v jejich čisté nominální výši. Pro hodnocení životní úrovně rozhoduje kupní síla těchto příjmů, která se mění v důsledku změn spotřebitelských cen. Proto je třeba vycházet z charakteristik reálných příjmů. Ukazatele reálných příjmů (RP) příp. indexy reálných příjmů se získají, vydělíme-li nominální příjmy (NP) indexem spotřebitelských cen (I_{SC}) nebo – při rozlišení sociálních skupin domácností – indexem životních nákladů ($I_{ŽN}$) příslušné sociální skupiny:

$$RP = NP : I_{SC} \text{ a n\u00e1vazn\u011b } I_{RP} = I_{NP} : I_{SC} \text{ nebo } I_{RP} = I_{NP} : I_{\u017dN}.$$

(Jílek, Moravová, 2007)

2. 3. 2. 1 Peněžní příjmy

Peněžní příjmy se rozdělují na:

- **Hrubé peněžní příjmy** – jsou všechny příjmy ze závislé činnosti a z podnikání v hlavní i vedlejší činnosti, jednotlivé druhy pravidelných i jednorázových sociálních příjmů přiznaných pro domácnosti jako celek i jejich jednotlivé členy a všechny další jednorázové a mimořádné peněžní příjmy (z kapitálového majetku, příležitostných pronájmů, životního a neživotního pojištění, dědictví, soutěží apod.)
- **Čisté peněžní příjmy** – se získají, když se z hrubých příjmů odvedou odvody na zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmů.

(Příjmy, výdaje a spotřeba obyvatelstva)

Hrubé peněžní příjmy:

- **Příjmy ze závislé činnosti** – jsou definovány podle zákona o dani z příjmů fyzických osob, tj. zahrnují peněžní příjmy z pracovně-právního, služebního nebo obdobného poměru mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, dále zahrnují příjmy členů, společníků, jednatelů různých společností za práce vykonávané pro danou společnost, odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob, funkční požitky, odměny učňů za práci konanou v praktické části výuky, odměny plynoucí z dohod o práci.
 - a) **Příjmy z hlavního zaměstnání** – znamenají příjmy ze závislé činnosti, kterou dotazovaný vykonával jako svůj jediný nebo hlavní pracovní poměr.
 - b) **Ostatní příjmy ze závislé činnosti** – zahrnují mzdy a platy z dalšího pracovního poměru, který byl vykonáván souběžně s hlavním pracovním poměrem, resp. souběžně s podnikáním jako hlavní činností, dále příjmy plynoucí z dohod o pracovní činnosti nebo z dohod o provedení práce.
- **Příjmy z podnikání** – jsou příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti, z podnikání podle zvláštních předpisů, z výkonu nezávislého povolání, z autorských práv vč. práv příbuzných právu autorskému.
- **Sociální příjmy** - příjmy, které se poskytují ze státního rozpočtu
 - a) **Nemocenské dávky** – znamenají všechny druhy dávek nemocenského pojištění, sem patří i peněžité pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, podpora při ošetřování člena rodiny.

- b) *Ostatní dávky státní sociální podpory* – patří sem dávky pěstounské péče, porodné a pohřebné.
 - c) *Jiné sociální příjmy* – jsou odchodné a výsluhové příspěvky vyplácené u některých druhů povolání, příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách a další dávky a příspěvky pro rodiny s dětmi, staré a těžce zdravotně postižené občany, vyplácené většinou obecními úřady.
 - d) *Dávky pomoci v hmotné nouzi* – zahrnují pravidelné i jednorázové peněžní částky vyplácené domácnostem ve formě příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení či mimořádné okamžité pomoci.
- *Ostatní příjmy*
 - a) *Příjmy z kapitálového majetku* – jsou úroky z vkladů, výnosy z dluhopisů, vkladových a podílových listů, dividendy z akcií, podíly na zisku společností s. r. o., komanditních společností, příjmy z kapitálového majetku ze zahraničí.
 - b) *Jiné příjmy* – představují příjmy z příležitostných pronájmů a prodeje přebytků z osobního hospodářství, příjmy za příležitostné práce bez smlouvy, příjmy z životního a neživotního pojištění, příjmy od organizací např. stipendia, kapesné učňů, náhrady související s nápravou majetkových křivd, příspěvky od charitativních a neziskových organizací, výhry z loterií, sázek a hracích automatů, ceny z veřejných a sportovních soutěží, příjmy z dědictví, odstupné za uvolnění bytu, pravidelné peněžní transfery od osob žijících v jiné domácnosti (alimony, příspěvky dětem nebo manželce/manželovi žijícím odděleně, náhrady za způsobené škody). Zahrnuta je i státní podpora a úroky v případech jednorázových výplat stavebního spoření, odměny z příležitostné práce bez smlouvy.

2. 3. 2. 2 Naturální příjmy

Do naturálních příjmů domácností se zahrnují jak spotřeba potravin, ostatních výrobků a služeb z vlastního hospodářství nebo podniku (např. potraviny a užitková zvířata z vlastního hospodářství, hodnota jídel z vlastní restaurace, pečivo z vlastní pekárny apod.) tak požitky poskytované zaměstnavateli. Do nich jsou zařazeny – bezplatné používání služebního motorového vozidla pro soukromé účely a příspěvky zaměstnavatele na stravování.

(Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2009 – metodické vysvětlivky)

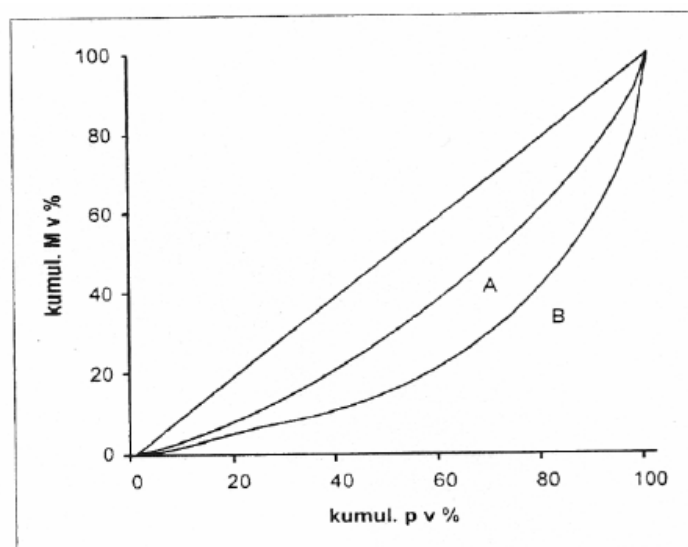
2. 4 Měření příjmové diference

Příjmovou diference (rozdílnost) měříme pomocí Giniho koeficientu. Můžeme použít i jiných charakteristik např. rozptylu, směrodatné odchylky, variačního koeficientu, kvantilových odchylek nebo pomocí měr koncentrace. Graficky můžeme stupeň příjmové rozdílnosti (příjmové diference) znázornit pomocí tzv. Lorenzovy křivky. (Macek, kol., 2002)

2. 4. 1. Lorenzova křivka

Při zobrazování jednotlivých bodů určujeme hodnoty kumulativních podílů příjmu na jedné straně (zpravidla na ose y) a jim odpovídajících kumulovaných podílů příjemců na druhé straně (zpravidla na ose x). Pokud bychom uvažovali ideální rovnost, pak by body ležely na diagonále prvního kvadrantu. V praxi se ideální rovnoměrnosti nevyskytují. Vzniklá křivka má proto konvexní průběh, prohnutě se odklání od této ideální diagonály směrem dolů. Dostáváme rostoucí funkci s rostoucím sklonem. Čím nižší je stupeň nerovnosti, tím větší je sklon této Lorenzovy křivky a naopak, čím je stupeň nerovnosti větší, tím má křivka menší sklon, tedy je více vzdálena od diagonály ideální rovnosti. (Macek, kol., 2002)

Obrázek č. 2: Lorenzova křivka – srovnání příjmové nerovnosti

Zdroj: Jílek, Moravová, 2007

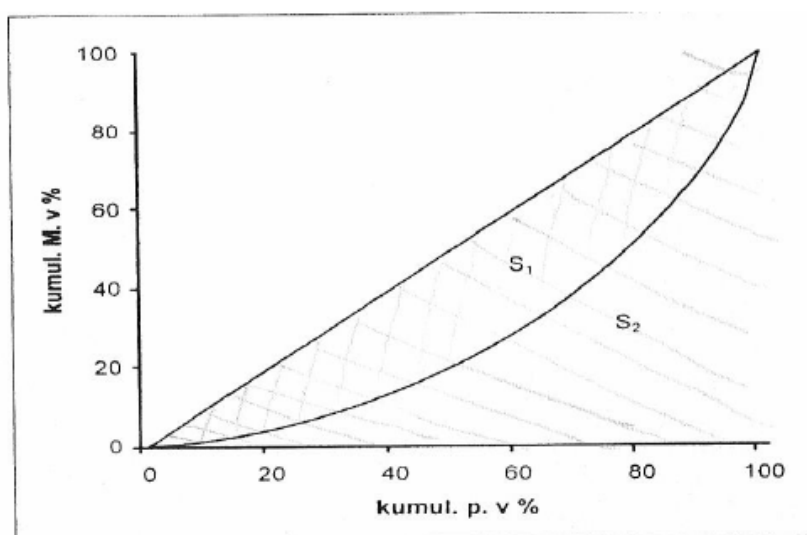
Křivka A vyjadřuje nižší míru koncentrace a tedy menší nerovnost než křivka B. Graf nám sice může názorně ukázat velikost nerovnosti a jejich změny v čase nebo

prostoru, chybí tu však objektivní číselná míra, která by stupeň nerovnosti jednoznačně vyjádřila. Za tímto účelem se konstruují míry koncentrace ve formě bezrozměrných ukazatelů, jejichž hodnoty se pohybují v určitých mezích – obvykle v intervalu 0 (nulová koncentrace – absolutní rovnost) a 1 (100% koncentrace – absolutní nerovnost). (Jílek, Moravová, 2007)

2. 4. 2 Giniho koeficient koncentrace

Nejznámější mírou koncentrace v oblasti zkoumání nerovnosti je Giniho koeficient koncentrace. Tento koeficient vychází z Lorenzovy křivky (obrázek č. 2) a je vyjádřen poměrem plochy mezi L-křivkou a diagonálou (úsečkou rovnoměrného rozdělení) a plochou trojúhelníka (S_1+S_2 , kde S_2 je plocha mezi L-křivkou a osou x).

Obrázek č. 3: Lorenzova křivka

Zdroj: Jílek, Moravová 2007

Giniho koeficient koncentrace se počítá podle vzorce:

$$G = \frac{S_1}{S_1 + S_2} = \frac{\Delta}{2\mu}$$

kde

Δ je střední diference (aritmetický průměr absolutních hodnot všech vzájemných rozdílů jednotlivých hodnot znaku – v našem případě příjmů),

μ je střední hodnota (průměrný příjem).

Výpočet Giniho koncentračního koeficientu lze provádět dvěma způsoby v závislosti na tom, jaké údaje máme k dispozici.

- a) Známe-li pouze intervalové příjmové rozdělení, pak Giniho koncentrační koeficient se počítá na základě velikostí příjmových intervalů podle vzorce:

$$G' = \frac{\sum_{j=1}^r [M_j(h) - M_j(d)] \cdot k(p_j) \cdot [1 - k(p_j)]}{\sum_{j=1}^{r-1} [M_j(h) - M_j(d)] \cdot [1 - k(p_j)]},$$

kde $M_j(h)$ je horní mez intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,
 $M_j(d)$ je dolní mez intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,
 p_j je relativní četnost v j -tém intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,
 $k(p_j)$ je kumulativní součet relativních četností až do j -tého intervalu,
 r je počet intervalů.

- a) Známe-li současně v intervalovém příjmovém rozdělení i průměrné příjmy v jednotlivých intervalech, pak Giniho koncentrační koeficient můžeme počítat na základě intervalových průměrných příjmů podle vzorce:

$$G = \frac{\Delta}{2\overline{M}} = \frac{\sum_{j=1}^{r-1} (M_{j+1} - M_j) \cdot k(p_j) \cdot [1 - k(p_j)]}{\overline{M}},$$

kde M_j je průměrný příjem v j -tém intervalu pro $j=1, 2, \dots, r$,
 \overline{M} je celkový průměrný příjem za všechny intervaly
 $\overline{M} = \sum_{j=1}^r M_j p_j$
 $M_{j+1} - M_j$ je difference intervalových průměrných příjmů.

(Jílek, Moravová, 2007)

Pomineme-li grafické znázornění pomocí Lorenzovy křivky, je možné koeficient spočítat dle následujícího matematického vzorce jako průměr rozdílu v příjmech mezi všemi možnými páry jednotlivců:

$$G = \frac{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n |x_i - x_j|}{2 \cdot n^2 \cdot \bar{x}},$$

kde x_{ij} jsou příjmy dvou náhodně vybraných jednotlivců,
 n je počet jednotlivců,
 \bar{x} je průměrný příjem jednotlivce.

Výhodou tohoto výpočetního postupu je, že není nutné jednotlivce či skupiny řadit dle výše příjmu.

Častěji se však pro výpočet Giniho koeficientu používá tzv. Brownův vzorec:

$$G = \left| 1 - \sum_{i=1}^n (x_i - x_{i-1}) \cdot (y_i + y_{i-1}) \right|,$$

kde x_i je kumulovaný podíl příjemců důchodů, přičemž $x_0=0$ a $x_n=1$
 y_i je kumulovaný podíl příjmů, přičemž $y_0=0$ a $y_n=1$
(Ekvivalenční stupnice a příjmová nerovnost)

2. 4. 3 Kvantilová míra špičatosti

Jednou z nejjednodušších ukazatelů pro získání první orientace o nerovnosti příjmů je kvantilová míra špičatosti, která je založena na poměru variačního rozpětí a rozpětí kvartilů. Počítá se podle vzorce:

$$C = \frac{M_{\max} - M_{\min}}{M_{75} - M_{25}},$$

kde M_{\max} je maximální příjem, M_{\min} je minimální příjem,
 M_{75} je horní kvartil příjmu, M_{25} je dolní kvartil příjmu.

Nevýhodou této míry je její závislost na extrémních hodnotách, které navíc nejsou vždy k dispozici. To lze překonat tím, že variační rozpětí se nahrazuje rozdílem percentilů (event. půlpercentilů). (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 4. 4 Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20

Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20 (Distribution Of Income – S80/S20 Income Quintile Share Ratio) je definován jako poměr objemu příjmů připadajících na 20 % osob s nejvyššími vyrovnanými příjmy ve společnosti k objemu příjmů připadajících na 20 % osob s nejnižšími vyrovnanými příjmy ve společnosti. Koeficient může teoreticky nabývat hodnot v intervalu $<1;\infty$), přičemž v praxi nebývá v rámci EU jeho hodnota nižší než 3 a vyšší než 12.

Čím vyšší je hodnota koeficientu S80/S20, tím vyšší jsou celkové příjmy 20 % nejbohatších osob ve společnosti v poměru k celkovým příjmům 20 % osob nejchudších a tím vyšší je tedy i diferenciací příjmů v dané společnosti. Naopak čím více by se hodnota koeficientu blížila jedné, tím by byly příjmy v dané společnosti více nivelizovány. Hodnota koeficientu jedna znamená absolutní rovnost příjmů všech členů společnosti. (*Ekvivalenční stupnice a příjmová nerovnost*)

2. 4. 5 Určení míry na základě mediánu (\tilde{x}) a průměrného příjmu (\bar{x})

$$r = \frac{\tilde{x}}{\bar{x}}$$

Je-li $r = 1$, pak polovina jednotek (domácností, zaměstnanců) má podprůměrný příjem (podprůměrnou mzdu) a další polovina jednotek má nadprůměrný příjem (nadprůměrnou mzdu).

Je-li $r < 1$, převažuje počet jednotek s podprůměrným příjmem; v případě, že tento poměr „mediánového“ příjmu na průměrném příjmu klesá, roste podíl jednotek s podprůměrným příjmem.

Je-li $r > 1$, převládá počet jednotek s nadprůměrným příjmem; v případě růstu tohoto poměru zvyšuje se podíl jednotek s nadprůměrnými příjmy.

(*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 4. 6 Robin Hood index

Tento index je velmi často užívanou charakteristikou, která se používá pro hodnocení změn nebo rozdílů o příjmové diferenciaci. Vyjadřuje rozsah přerozdělení, následkem kterého by došlo k totální nivelizaci.

$$I_{RH} = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^k \left| p_i - \frac{100}{k} \right|,$$

kde p_i je relativní četnost pro i -tou kvantilovou skupinu,
 k je počet kvantilů.

(Jílek, Moravová, 2007)

2. 4. 7 Atkinsonův index nerovnosti

Vychází z výpočtu tzv. spravedlivého průměrného příjmu y_e , který je definován jako takový příjem na skupinu, jenž při rovnoměrném rozdělení mezi příjemce v rámci dané skupiny zabezpečí stejnou úroveň celkového společenského blahobytu jako současné rozdělení příjmů. Jde o aplikaci vzorce, který respektuje rozdílnost příjmů jednotlivých skupin, přitom však uvnitř každé skupiny předpokládá rovnost příjmů vztahených na spotřební jednotku.

$$y_e = \left(\frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n y_i^{1-\varepsilon} \right)^{\frac{1}{1-\varepsilon}},$$

kde y_i je vyrovnaný (ekvivalizovaný pomocí spotřebních jednotek) příjem i -té skupiny,
 ε je parametr averze vůči nerovnosti,
 n je počet příjmových skupin.

Parametr averze vůči nerovnosti ε charakterizuje intenzitu sklonu společnosti k rovnosti a může nabývat hodnot v intervalu $[0, \infty]$. Čím větších hodnot ε nabývá, tím větší důraz se ve společnosti klade na transfery důchodů ve spodní části příjmového rozložení. V extrémním případě, kdy $\varepsilon = \infty$, by tedy společnost zajímal pouze jednotlivec s nejnižším příjmem. Lze tedy říci, že parametr ε odráží míru sociálního citění ve společnosti. V realitě nabývá obvykle hodnot v rozmezí $(0,5, 2,5)$.

Vlastní Atkinsonův index (I) vzniká podle relace spravedlivého průměrného příjmu (y_e) k současnému průměrnému příjmu (μ) odpočítaného od 1,0, tj.:

$$I = 1 - \frac{y_e}{\mu}$$

Hodnoty Atkinsonova indexu spadají do intervalu (0, 1); čím více se bude současný průměrný příjem na osobu blížit spravedlivému průměrnému příjmu na osobu, tím nižší bude hodnota indexu. Proto, nabývá-li index hodnoty 0, je v dané společnosti naprosto rovné rozdělení příjmů mezi skupiny a naopak: nabývá-li hodnoty 1, je rozdělení příjmů naprosto nerovné. (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 4. 8 Theilův index nesouladu

Je další ukazatel, pomocí něhož lze posuzovat míru příjmové nerovnosti ve společnosti.

$$T = \sum_{i=1}^n \left(\frac{x_i}{\sum_{i=1}^n x_i} \cdot \ln \frac{\bar{x}_i}{\bar{x}} \right),$$

kde

- x_i je celkový příjem i-té skupiny (osob),
- \bar{x}_i je průměrný příjem osoby v i-té skupině,
- \bar{x} je průměrný příjem ve společnosti,
- $i=1, \dots, n$ je označení jednotlivých skupin osob,
- n je počet skupin osob.

Když je nulová nerovnost, tedy absolutní rovnost, kdy každý obdrží průměrný příjem, je hodnota tohoto indexu rovna 0. Naopak v případě absolutní nerovnosti, kdy celý příjem dostane pouze jedna osoba, je jeho hodnota rovna $\ln(n)$. (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 5 Chudoba obyvatelstva a její měření

2. 5. 1 Chudoba

V pojetí EAPN ČR (European Anti – Poverty Network) chudoba označuje nepříznivou životní situaci, v níž lidé nemají vzdělání, zaměstnání, domov nebo nejsou schopni uspokojit jiné důležité životní potřeby. Výsledkem pokusů o komplexní definici se stává zjednodušené, ale praktické a srozumitelné, dělení chudoby na absolutní – chudobu pod hranicí definovanou životně důležitými minimálními potřebami – a chudobu relativní, tj. chudobu definovanou vzhledem k životní úrovni většiny v dané společnosti. (*Kubálková, Čáslavská, 2010*)

Relativní chudoba

Relativní chudoba je založena na porovnání standardu chudých a těch, kdo chudí nejsou. Zdroje chudých jedinců, rodin či sociálních skupin jsou tak výrazně pod standardy (koncept obecného standardu společnosti bývá operacionalizován prostřednictvím násobků mediánu příjmů ve společnosti, ale i jinými způsoby) dané společnosti, že je vlastně vylučují z životních zvyklostí a aktivit na úroveň těchto standardů vázaných. I jedinec či rodina, úspěšně udržující stále týž životní standard, mohou zjistit, že byli vyloučeni z některých forem sociálního života, a proto srazeni do chudoby, pokud příjmy ostatních reálně rostou a jejich vlastní stagnují. Relativní chudoba tedy představuje problém chudoby v bohaté, ale nerovností charakterizované společnosti. Základní potřeby jsou zde sice v celé populaci uspokojovány, ale část této populace je vyloučena z běžného spotřebitelského standardu společnosti, ve které žije, a tím i z dalších aktivit, které tento standard umožňuje. (*Mareš, 1999*)

Absolutní chudoba

Absolutní chudoba je spojována s nedostatkem prostředků k uspokojení základních potřeb – žít delší dobu pod absolutní hranicí chudoby znamená přímé ohrožení života. Koncept absolutní chudoby je tedy primárně založen na představě o minimální životní úrovni, zaručující osobám jen pouhé fyziologické přežití a nic víc. Hranice absolutní chudoby se nemění se změnou standardu života ve společnosti. (*Mareš, 1999*)

2. 5. 2 Měření chudoby

Základním cílem měření chudoby je určení hranice chudoby, tj. hranice, pod níž je pro společnost chudoba jejich členů nepřijatelná a nutí ji, aby na osud osob, které se ocitnou pod úrovní této hranice, reagovala pomocí své sociální politiky. Po určení této hranice lze přistoupit k plnění dalšího cíle měření chudoby – určit rozsah osob žijících v chudobě, což je v praxi úzce spjato s určením rozsahu osob oprávněných k nároku na sociální pomoc od společnosti.

Za hranice chudoby se považuje životní minimum. Rozlišují se dvě hladiny životního minima: existenční a sociální. Obecně pojmem životního minima se rozumí takový soubor statků a služeb, který umožňuje domácnosti nebo jednotlivci uspokojovat jejich potřeby v míře uznané společností v dané době za minimálně nezbytné. Lze jej chápat jako zabezpečení základní spotřeby jedince. Je nejčastěji definováno jako práh chudoby. (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 5. 2. 1 Existenční minimum

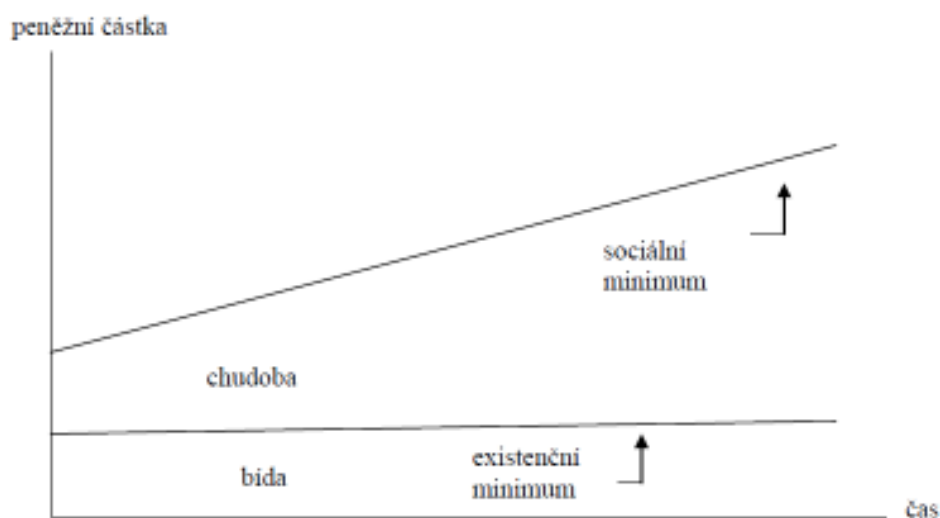
Lze chápat jako souhrn statků a služeb, bez jejichž uspokojování by došlo k ohrožení života a zdraví člověka, neumožňuje uspokojovat potřeby sociálního charakteru. Toto minimum postačí jenom na úhradu minimálních nákladů na základní, hlavní životní potřeby člověka, který vykonává nejjednodušší práci. Chrání člověka před fyziologickým strádáním. Naturální obsah existenčního minima lze pro kratší časové období považovat za stálý. Jeho hodnotové vyjádření závisí na pohybu cen ve sledovaném období.

2. 5. 2. 2 Sociální minimum

Umožňuje zajištění všech životních potřeb na minimální přijaté úrovni a s minimálními náklady. Určení výše sociálního minima je náročnější, protože zde záleží na zvolení určitého východiska, které může být variantní. Lze vycházet ze současné ekonomické situace daného prostoru, skutečné průměrné spotřeby, společností uznávané potřeby jednotlivých kategorií obyvatelstva nebo špičkové úrovně dosahované v zahraničí případně další. Z hlediska praktických potřeb sociální politiky, sociální minimum je třeba chápat jako sociálně-ekonomickou kategorii, pod jejíž úrovní spotřeba neumožňuje minimální realizaci životních funkcí člověka a to k jeho odlišnému pracovnímu a společenskému postavení.

Stanovení sociálního a existenčního minima nám umožňuje určit hranice chudoby a bída a současně při předpokladu znalosti příjmového rozdělení domácnosti event. obyvatel určit podíl osob žijících v chudobě nebo dokonce v bídě. (Jílek, Moravová, 2007)

Obrázek č. 4: Relace sociálního a existenčního minima

Zdroj: Jílek, Moravová, 2007

Je samozřejmé, že konkrétní úroveň existenčního nebo sociálního minima se bude lišit pro jednotlivé typy osob nebo domácností.

Při konstrukci životního minima lze použít dvě metody:

- a) absolutní (normativní),
- b) relativní.

Absolutní metoda spočívá ve stanovení minimalizovaného spotřebního koše (souhrn konkrétních druhů zboží a služeb v naturálních jednotkách) pro danou spotřební jednotku. Hodnotové vyjádření se získá oceněním spotřebního koše průměrnými nebo minimálními cenami. Dále lze také vycházet ze skutečné spotřeby nejchudších rodin podle statistiky rodinných účtů.

Relativní metoda je založena na rozdělení příjmů obyvatelstva podle kvantilů a jejich srovnání s průměrnou úrovní příjmů. Životní minimum se zde vyjadřuje jako určitý podíl z průměrné hodnoty příjmu na jednoho obyvatele. (*Jílek, Moravová, 2002*)

Měření chudoby v kontextu příjmů

Neznámější relativní hranice chudoby jsou hranice definované na základě dosahovaných příjmů.

Hranice chudoby ve vztahu k příjmovému rozložení ve společnosti

- Ve vztahu k průměrnému příjmu: „Low-income families“. Kritériem chudoby je méně než 60% průměrného příjmu. Analogicky ji měří Luxembourg Income Study jako podíl průměrného příjmu na hlavu.
- Ve vztahu k mediánu příjmového rozložení v dané společnosti. (*Mareš, 1999*) Metodika Eurostatu stanovuje hranici chudoby na úrovni 60 % mediánu národního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku. Lidé, kteří žijí z příjmů pod tuto hranici, mají obvykle znesnadněný přístup ke vzdělání, bydlení, k finančním a sociálním službám, obtížněji získávají zaměstnání a dostávají se do pastí sociálního vyloučení. (*V Česku je míra ohrožení chudoby nejnižší v EU*)
- Ve vztahu k nejnižšímu decilu či kvantilu distribuce příjmu v dané společnosti – „Bottom Decile Definition“. Tato míra rozděluje příjem domácností – adjustovaný na jejich velikost – do decilů, a jako chudé jsou označovány domácnosti nacházející se ve spodním decilu. (*Mareš, 1999*)

2. 6 Ekonomická mobilita (mobilita příjmů)

Lidé někdy mluví o bohatých a chudých, že by se zdálo, že se tyto skupiny skládají ze stále stejných domácností. Ve skutečnosti však něco takového vůbec není pravda. Ekonomická mobilita, tedy pohyb osob mezi jednotlivými příjmovými skupinami, je ve Spojených státech velmi výrazná. Postup po příjmovém žebříčku může být dán šťastnou náhodou nebo usilovnou prací a naopak sestup může být vyvolán smůlou nebo leností. (Mankiw, 1999)

Existují dva druhy hospodářské mobility. První z nich, *celoživotní mobilita* (intra-generační) – je definována jako obava, do jaké míry je relativní pozice jednotlivce (či rodiny), nastanou-li změny v rozdělení příjmů v průběhu času. (Edward, 2009) Protože je ekonomická mobilita tak velká, řada z těch, kteří se nacházejí pod hranicí chudoby, je v této situaci pouze dočasně. Chudoba je dlouhodobý problém pro relativně malou část domácností. V průměrném desetiletém období se zhruba čtvrtina domácností dostane alespoň na rok pod hranici chudoby. Méně než tři procenta domácností však zůstává pod hranicí chudoby déle než osm let. Protože je pravděpodobné, že dočasně chudí a dlouhodobě chudí stojí před odlišnými problémy, politiky zaměřené na boj proti chudobě musí obě skupiny odlišit. (Mankiw, 1999)

Druhá je *mezigenerační mobilita*, která se týká toho, v jaké míře je jednotlivá relativní pozice v rozdělování příjmů, která souvisí s příjmy rodičů. (Edward, 2009) Je to jiný způsob měření ekonomické mobility, která se zaměřuje na přetrvávání ekonomické úspěšnosti mezi generacemi. Ekonomové zabývající se tímto problémem zjistili výraznou mobilitu. Pokud otec vydělává o dvacet procent více, než je průměr v jeho generaci, jeho syn bude pravděpodobně vydělávat jen osm procent nad průměrem své generace. Mezi příjmem děda a vnuk již není téměř žádná korelace. (Mankiw, 1999)

2. 6. 1 Měření mezigenerační mobility

Měření mezigenerační mobility je jednodušší než měření celoživotní mobility. Standardní postup je založen na regresní analýze. Prostřednictvím toho můžeme stanovit míru mezigenerační pružnosti β podle následující regresní rovnice:

$$y - \bar{y} = \beta(y_p - \bar{y}) + \varepsilon,$$

kde \bar{y} je střední hodnota, kde je ekonomické postavení ve dvou generacích (příjem) konstantní po celou generaci, ε je náhodná chyba termínu, která není ve vztahu s y_p .
(Wolff, 1999)

Můžeme také stanovit **mezigenerační korelační koeficient** a to takto:

$$\rho = \beta \sigma_{yp} / \sigma_y,$$

kde σ_y je směrodatná odchylka y (příjmů) jednotlivce,
 σ_{yp} je směrodatná odchylka příjmů rodičů.

V případě, že nerovnost je stejná ve dvou generacích ($\sigma_{yp} = \sigma_y$), tak $\rho = \beta$. Když se zvýší nerovnost mezi dvěma generacemi, důchodová elasticita β bude vyšší než korelační koeficient ρ a naopak. Mezigenerační korelační koeficient ρ je ovlivněn změnami v rozdělení příjmů, zatímco mezigenerační pružnost není ovlivněna změnami nerovnosti. Kromě toho, ρ^2 udává podíl variance u příjmů dětí, který je lineárně spojený s příjmem rodičů. (Wolff, 1999)

2. 6. 2 Měření celoživotní mobility

Standardní měření

Příjmy mobility lze analyzovat buď v absolutních číslech, nebo v relativních číslech. Necht' y_1 je úroveň příjmů dané osoby v době t_1 a y_2 je úroveň příjmů téže osoby v čase t_2 . Absolutní mobilita se měří jako funkce změny v jednotlivých příjmech, která je $(y_2 - y_1)$, bez ohledu na pořadí osob na počátečním rozdělení a konečném rozdělení. Na druhou stranu, relativní mobilita se vztahuje na postavení rozdělení příjmů v čase. Relativní pořadí se může měnit, i když se skutečný příjem nemění, pokud příjmy jiných osob se v průběhu času se také nebudou měnit. (Wolff, 1999)

První míra je tzv. **Shorrockova míra mobility R** (autor Shorrock), která představuje to, že pokud existuje příjem mobility v průběhu času, pak příjmy z průběhu času a nerovností příjmů v průměru za období budou nižší než roční příjem.

Nejjednodušší případ, pokud máme příjmy ve dvou letech t_1 a t_2 , pak Shorrockova míra mobility R bude dána takto:

$$R = \frac{I(y_1 + y_2)}{[\mu_1 I(y_1) + \mu_2 I(y_2)] / (\mu_1 + \mu_2)},$$

kde $I(y_1)$ je míra příjmové nerovnosti v čase t_1 (např. Giniho koeficient),
 $I(y_2)$ je nerovnost v čase t_2 ,
 μ_i je uživatelské rozhraní průměrného příjmu v čase i ($i=1, 2$).

Nerovnostní indexy $I(y_1)$ a $I(y_2)$ jsou vážené střední příjmy jednoho roku ve srovnání s celkovými průměrnými výnosy pro všechny roky. R index je roven jedné, pokud není dokonalá mobilita a rigidita – to je, že pokud nerovnost průměrného příjmu v dlouhém období je stejná jako u ročních příjmů. R index se rovná nule, pokud je celá mobilita – to je, jestliže mobilita vede k úplnému vyrovnání průměrných příjmů z dlouhodobého hlediska. (Wolff, 1999)

Fieldsův – Okův index FO (viz Fields & Ok, 1996) je definován jako průměrná absolutní změna v jednotlivých příjmech, vyjádřena logaritmičticky:

$$FO = \left[\sum_{i=1}^N |\ln(y_{2i}) - \ln(y_{1i})| \right] / N,$$

kde „ \ln “ je přirozený logaritmus,
 „ $|$ “ znamená absolutní hodnota,
 $Y_{1,2}$ jsou příjmy v jednotlivých letech,
 N je počet příjmů.

a F-O index procentní mobility

$$p(y_0, y_1) = \left[\sum_i |y_{1i} - y_{i0}| \right] / \sum_i y_{i0}.$$

Více pokročilá mobilita indexů

Více pokročilé měření mobility vychází z tzv. **P matice** v čase t_1 a t_2 . Nejprve se stanoví skupiny příjmů a třídy příjmů. To lze pomocí percentilů (decily a kvantily),

nebo z hlediska předem stanovených mezních hodnot (např. různé procenta z průměru nebo mediánu). Prvek ij je počet jedinců, kteří prošli z příjmů, i je příjem v čase t_1 a j je příjem v čase t_2 . Hlavní diagonála ukazuje ty jedince, kteří zůstali ve své původní třídě příjmů, a proto se nemění jejich relativní pozice. Mimo hlavní diagonálu jsou ti jedinci, kteří se přesouvají z jedné třídy do druhé od času t_1 a t_2 .

První index tzv. **Shorroockův index** (Shorroock 1978) – je to měření mobility na základě matice přechodu přes výpočty stop matice. Skutečná rovnice je dána vztahem:

$$S = [n - tr(P)] / (n - 1),$$

kde n je počet příjmových tříd i počet řádků a sloupců v matici P ,
 $tr(P)$ je stopa matice (stopa čtvercové matice je součet prvků v hlavní diagonále).

Index se pohybuje od 0 do $n/(n-1)$ a zvyšuje se, když se zvyšuje mobilita. Zejména, pokud všichni změní příjmové třídy mezi dvěma obdobími, pak diagonála matice bude obsahovat pouze nuly a proto $tr(P) = 0$. V tomto případě mobilita je na nejvyšší úrovni a $S = n/(n-1)$. Na druhou stranu, pokud každý zůstane ve své původní příjmové třídě, nebude žádná mobilita v čase. Diagonála matice P bude obsahovat pouze jedničky, $tr(P) = n$ a výsledek bude $S=0$.

Dalším ukazatelem mobility je **indikátor B**, který vyvinul Bartholomew (1982), na základě změny matice P :

$$B = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n p_{ij} |i - j|,$$

Indikátor B je dán, jako vážený průměr všech relativních četností p_{ij} , kde váhy jsou vzdálenosti mezi příjmovými třídami $|i - j|$. (Wolff, 1999)

2. 7 Výběrová šetření o příjmech a životních podmínkách (EU-SILC)

Analýzou dlouhodobého vývoje peněžních a naturálních příjmů v ČR se zabývá Český statistický úřad, který za tímto účelem realizoval v letech 1992 až 2002 tzv. šetření „Mikrocensus“. Toto šetření bylo za účelem sladění metodických postupů v rámci EU, na základě Nařízení (EC) 1177/2003 nahrazeno tzv. „výběrovým šetřením příjmů a životních podmínek domácností“, tedy národním modulem šetření EU-SILC, jehož smyslem je „dlouhodobě získávat srovnatelné údaje o sociální situaci obyvatel ve všech zemích Evropské unie“. (*Stejskal a kol., 2010*)

2. 7. 1 Mikrocenzy

Mikrocenzy se u nás dosud konali ve dvou až pětiletých intervalech u 0,5% až 2% domácností. Domácnosti se vybírali pravděpodobnostním výběrem, a to buď pomocí dvoustupňového výběru, nebo pomocí prostého náhodného výběru.

Jednotkou zjišťování byla domácnost. Vlastní šetření probíhalo během dvou až čtyř týdnů, přičemž intervalové znaky byly sledovány vždy za období minulého roku a okamžikové znaky se vztahovaly k stanovenému okamžiku, který se nacházelo převážně v období prováděného zjišťování. Zjišťování se provádělo pomocí tazatelské sítě. U vybrané domácnosti tazatel zjistil počet členů domácnosti, jejich rok narození, rodinný stav, u ekonomicky aktivních profesí odvětví, zaměstnání apod. Současně s demografickými údaji se v domácnosti zjišťovaly veškeré peněžní příjmy jednotlivých členů nebo celé domácnosti. Tazatel zjišťoval dotazem v domácnosti roční peněžní příjmy plynoucí z mezd, ze samostatného podnikání, ze sociálního a zdravotního pojištění, z prodeje zemědělských výrobků, příjmy z pronajímání bytů, stipendia, podpory, výhry, peněžní dary, alimenty apod. Tazatel v domácnosti zjišťoval také přibližnou výši roční naturální spotřeby. (*Jílek, Moravová, 2007*)

2. 7. 2 Životní podmínky EU-SILC

Šetření s názvem European Union – Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) se pro Českou republiku stalo závazným s jejím vstupem do Evropské unie. Od roku 2005 Český statistický úřad šetření pravidelně zajišťuje na území České republiky pod názvem životní podmínky.

Prostřednictvím tohoto statistického zjišťování získáváme dlouhodobě srovnatelná data o sociální situaci domácností a to nejen v rámci ČR, ale celé Evropské unie. Díky jednotné metodice šetření máme možnost porovnat mezi sebou výsledky jednotlivých zemí, kde šetření probíhá, tzn. všech 27 členských států EU a dále Islandu, Norska a Švýcarska.

Účelem šetření je získávat reprezentativní údaje o příjmovém rozdělení jednotlivých typů domácností, údaje o způsobu, kvalitě a finanční náročnosti bydlení, o vybavení domácností předměty dlouhodobého užívání a o pracovních, hmotných a zdravotních podmínkách dospělých osob žijících v domácnostech. (*Životní podmínky (EU-SILC)*)

2. 7. 2. 1 Chudoba a sociální vyloučení

Data zjištěná v šetření Životní podmínky jsou využívána při zkoumání úrovně peněžní a materiální chudoby či intenzity ekonomické aktivity. Chudoba a sociální vyloučení jsou vnímány jako stav, kdy se jedinec nebo skupina lidí plně nepodílí na ekonomickém a sociálním životě společnosti nebo kdy jim jejich příjem a přístup k ostatním zdrojům neumožňuje dosáhnout takového životního standardu, který je považován ve společnosti za přijatelný.

2. 7. 2. 2 Jednotky zjišťování

Výběrovou jednotkou pro zjišťování Životní podmínky je byt. Výběr bytů probíhá náhodným dvoustupňovým výběrem, kdy jsou v prvním stupni vybrány sčítací obvody, což jsou nejmenší existující územní jednotky ČR. Z každého sčítacího obvodu je na druhém stupni vybráno 10 bytů jednoznačně identifikovaných adresou a číslem bytu.

Jednotkami zjišťování jsou hospodařící domácnosti tvořené osobami obvykle bydlícími ve vybraném bytě. Obvykle bydlící znamená, že se osoba převážně zdržuje v šetřeném bytě, nemusí však mít na této adrese své trvalé bydliště. Osoby, s nimiž tazatel provede rozhovor při první návštěvě bytu, tvoří tzv. panelovou složku šetření. Panelové osoby se opakovaně šetří po dobu čtyř po sobě následujících let. Jestli se některá z těchto osob v průběhu zjišťování přestěhuje do jiné soukromé domácnosti v České republice, je následně dohledána a vyšetřena na nové adrese.

Hospodařící domácnost je založena na prohlášení osob, které spolu žijí ve stejném bytě, že společně také hospodaří, tj. společně hradí základní nezbytné výdaje domácnosti jako je strava, náklady na bydlení, ostatní provozní výdaje domácnosti apod.

2. 7. 2. 3 Obsah zjišťování

Šetření se provádí formou osobního rozhovoru respondenta s tazatelem, který zjištěné údaje zaznamenává do připravených dotazníků. Dotazník má jednak papírovou a od roku 2008 také elektronickou formu. Šetření se skládá ze tří tematicky stálých částí (dotazník za byt, za domácnost a za osoby starší 16 let) a jedné části, která se každoročně mění (tzv. modul).

V dotazníku za byt se zapisují demografické údaje o všech osobách obvykle bydlících v daném bytě, údaje o jejich společném hospodaření a vzájemných vztazích mezi nimi.

V dotazníku za domácnost se zjišťují zejména údaje týkající se bydlení, vybavenosti domácnosti, její finanční situace, spotřeby z vlastního hospodaření a pobíraných sociálních dávek.

Dotazník za osoby se vyplňuje s jednotlivými osobami v domácnosti staršími 16 let. Zjišťují se zejména informace o jejich ekonomické aktivitě a příjmech za předchozí kalendářní rok, a dále údaje o zdraví.

Modul většinou tematicky rozšiřuje některou z oblastí, na které je šetření zaměřeno (materiální nebo sociální vyloučení, peněžní chudoba, bydlení, finanční situace).

2. 7. 2. 4 Panelová složka zjišťování

Životní podmínky domácností se neustále vyvíjí – mění se složení domácnosti, ekonomická aktivita a příjem jednotlivých členů domácnosti apod. Zjišťování Životní podmínky zkoumá především tzv. průřezovou složku, která uceleně zachycuje informace z daného roku šetření. Vývoj některých proměnných je současně zaznamenán v tzv. panelové složce, která obsahuje informace za tytéž domácnosti resp. osoby nejen v daném roce šetření, ale také za předchozí roky, kdy byla domácnost nebo osoba vyšetřena.

V České republice je zaveden čtyřletý rotační panel – to znamená, že dotazníky jsou vyplňovány se stejnými domácnostmi čtyři roky po sobě. Každý rok se tedy obnovuje jedna čtvrtina vybraných domácností – ukončené domácnosti, které již byly

šetřeny čtyřikrát, jsou nahrazeny domácnostmi novými. Aby byla v jednotlivých letech šetření velikost výběru přibližně stejná, je vždy velikost souboru nově vybraných domácností přizpůsobena počtu vyšetřených domácností z předchozího roku šetření.

2. 7. 2. 5 Ochrana individuálních dat a publikace

Ve všech fázích zpracování je zaručena přísná anonymita zjištěných údajů, práce s daty neumožňuje následnou identifikaci osob či domácností. Získaná data jsou důsledně chráněná podle přísných požadavků zákona o státní statistické službě č. 89/1995 Sb. a podle zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů. Všichni pracovníci ČSÚ zúčastnění na zjišťování a procesu zpracování dat jsou vázáni mlčenlivostí o všech šetřených skutečnostech ve smyslu § 16 zákona o státní statistické službě.

Zpracované podrobné údaje ze šetření Životní podmínky jsou obsaženy v publikacích ČSÚ vydávaných podle Edičního plánu v tematické skupině 3 – PRÁCE, SOCIÁLNÍ STATISTIKY, podskupině 30 – Životní úroveň. Publikace s názvem Příjmy a životní podmínky domácností ČR, která vychází každoročně, obsahuje metodické vysvětlivky a tabulky o domácnostech i osobách, členěné podle sociálních skupin, výše příjmů, počtu dětí a pracujících členů, pracovní aktivity, krajů a dalších ukazatelů. Jednotlivé části publikace jsou dostupné také v elektronické podobě. (*Životní podmínky (EU-SILC)*)

3. METODIKA PRÁCE

Cílem diplomové práce je posouzení vývoje příjmů domácností a spotřebních jednotek v České republice ve dvou srovnatelných obdobích. Vyhodnotit změny v příjmech domácností jako celku a také v třídění podle zaměstnání osob v čele domácností. Posoudit dynamiku čistých peněžních příjmů podle jednotlivých krajů a podle velikosti obce. Dalším cílem je sestrojení matice ekonomické mobility.

První část diplomové práce tedy teoretická část byla vypracována především podle odborné literatury. Všechny použité zdroje včetně internetových jsou uvedeny na konci této práce v seznamu použité literatury.

V praktické části diplomové práce jsou předloženy mé výpočty a jejich srovnávání. Tyto výpočty jsou prováděny podle dat **EU-SILC 2008** (uskutečněno od 23. února do 11. května 2008) a **EU-SILC 2010** (uskutečněno od 20. února do 9. května 2010), jejichž cílem bylo získat důležité údaje o příjmech jednotlivých typů domácností, o způsobu a finanční náročnosti bydlení domácností a o pracovních, hmotných a zdravotních podmínkách osob žijících v domácnosti. Dané údaje jsou členěny podle krajů, odvětví činnosti osoby v čele a velikosti obce a tyto příjmy jsou za celé předchozí kalendářní roky tedy za roky 2007 a 2009. Veškeré příjmy jsou přepočteny na počet spotřebních jednotek podle definice Evropské unie. Výše spotřební jednotky pro jednotlivé osoby závisí na složení domácnosti a věku dětí:

1,0	osoba v čele domácnosti,
0,3	děti ve věku 0 až 13 let,
0,5	ostatní děti a osoby.

Tyto příjmy za rok 2007 a 2009 se skládají ze tří složek příjmů a to z příjmů z pracovní činnosti v Kč, ze sociálních příjmů v Kč a z jiných příjmů v Kč.

Příjmy z pracovní činnosti představují:

- a) hrubé příjmy z hlavního zaměstnání osoby v čele,
- b) hrubé příjmy z hlavního zaměstnání manželky,
- c) hrubé příjmy z hlavního zaměstnání ostatních členů,

- d) hrubé příjmy z vedlejšího zaměstnání,
- e) hrubé příjmy z hlavního podnikání osoby v čele,
- f) hrubé příjmy z hlavního podnikání manželky,
- g) hrubé příjmy z hlavního podnikání ostatních členů,
- h) hrubé příjmy z vedlejší podnikatelské činnosti.

Sociální příjmy se skládají z:

- a) důchodů osoby v čele,
- b) důchodů manželky,
- c) důchodů ostatní členů,
- d) nemocenské,
- e) podpory v nezaměstnanosti,
- f) přídatků na děti,
- g) sociálních příplatků, zaopatřovacích dávek,
- h) příspěvků na bydlení,
- i) dávek pěstounské péče,
- j) rodičovského příspěvku,
- k) ostatních dávek SSS (porodné a pohřebné),
- l) pravidelných dávek hmotné nouze,
- m) jiných sociálních příjmů.

Jiné příjmy jsou:

- a) příjmy z kapitálového majetku,
- b) příjmy z pronájmu,
- c) příjmy z prodeje,
- d) příjmy z penzijního a životního pojištění,
- e) příjmy z jiných druhů pojištění,
- f) jiné ostatní příjmy.

Členění podle krajů je rozděleno do 14 skupin (Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Zlínský kraj a Moravskoslezský kraj). V praktické části tedy bude porovnáno, zda kraje, ve kterých domácnosti bydlí, mají vliv na výši jejich příjmů.

Odvětví činnosti (OKEČ) osoby v čele se dělí na 60 skupin. Díky náročnosti a rozsahu práce musí být odvětví aktivních obyvatel sloučena do 10 hlavních skupin, které jsem si určila a to:

1. Zemědělství
2. Těžba
3. Zpracovatelský průmysl
4. Energetika
5. Stavebnictví
6. Velkoobchod, maloobchod, pohostinství a ubytování
7. Doprava a telekomunikace
8. Finanční služby
9. Veřejná správa, školství, zdravotnictví
10. Ostatní služby.

V praktické části tedy bude porovnáno, zda odvětví činnosti osoby v čele mají vliv na příjmy celých domácností. Kompletní zařazení odvětví činnosti (OKEČ) do mou zvolených 10 skupin je uvedeno v Příloze č. 1. Český statistický úřad zavedl s účinností od 1. ledna 2008 Klasifikaci ekonomických činností („CZ-NACE“), která rozděluje odvětví následovně:

1. Zemědělství, lesnictví a rybářství
2. Průmysl, těžba a dobývání
3. Stavebnictví
4. Velkoobchod a maloobchod, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství
5. Informační a komunikační činnosti
6. Peněžnictví a pojišťovnictví
7. Činnosti v oblasti nemovitostí
8. Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti
9. Veřejná správa, obrana, povinné sociální zabezpečení, vzdělávání, zdravotní a sociální péče
10. Ostatní činnosti

Rozdělení klasifikace ekonomických činností („CZ-NACE“) do mou zvolených 10 skupin je uvedeno v Příloze č. 2.

Členění podle velikosti obce je rozděleno do 9 základních skupin a to na skupiny:

1. do 199 obyvatel
2. 200 až 499
3. 500 až 999
4. 1 000 až 1 999
5. 2 000 až 4 999
6. 5 000 až 9 999
7. 10 000 až 49 999
8. 50 000 až 99 999
9. 100 000 a více obyvatel

V této části bude tedy zkoumáno, zda bude docházet k rozdílům příjmů domácností podle počtu obyvatel obcí.

Pro zjištění diference jsou použity základní statistické charakteristiky a to aritmetický průměr, medián, variační koeficient a míry šikmosti a špičatosti.

Aritmetický průměr (\bar{x}) je počítaný podle vzorce:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n},$$

kde $x_i, i=1, 2, \dots, n$ jsou hodnoty znaku,
 n je celkový počet hodnot znaku.

Tento průměr je definován jako součet příjmů domácností dělený jejich počtem. Aritmetický průměr tedy udává, jaká část z úhrnu hodnot příjmů domácností připadá na jednu jednotku. (Čermáková, Střeleček, 1995)

Variační koeficient je počítaný podle vzorce:

$$V = \frac{s}{\bar{x}},$$

kde s je směrodatná odchylka,
 \bar{x} je aritmetický průměr.

Tento koeficient se vyjadřuje obvykle v procentech (tj. násobí se 100) a udává, z kolika procent se podílí směrodatná odchylka na aritmetickém průměru. (Čermáková, Střeleček, 1995)

Míra šikmosti je počítaná podle vzorce:

$$m_{t,3} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^3}{ns^3},$$

Míra špičatosti je počítaná podle vzorce:

$$m_{t,4} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^4}{ns^4} - 3,$$

(Čermáková, Střeleček, 1995)

Giniho koeficient je počítaný podle vzorce Jílka a Moravové:

$$G' = \frac{\sum_{j=1}^r [M_j(h) - M_j(d)] \cdot k(p_j) \cdot [1 - k(p_j)]}{\sum_{j=1}^{r-1} [M_j(h) - M_j(d)] \cdot [1 - k(p_j)]},$$

kde

$M_j(h)$ je horní mez intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,

$M_j(d)$ je dolní mez intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,

p_j je relativní četnost v j -tém intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,

$k(p_j)$ je kumulativní součet relativních četností až do j -tého intervalu,

r je počet intervalů.

Dále bude sestrojena matice mobility (P matice), ve které budou znázorněny domácnosti, které jsou stejné v obou letech, tedy domácnosti, které jsou zahrnuty jak v roce 2007, tak v roce 2009. Nejprve jsou stanoveny skupiny příjmů a třídy příjmů pomocí procent mediánu. Hlavní diagonála ukazuje ty jedince, kteří zůstali v roce 2009

ve stejné třídě příjmů jako v roce 2007. Mimo hlavní diagonálu jsou ti jedinci, kteří se přesunuli z jedné třídy do druhé v roce 2009 oproti roku 2007.

Shorrockův index je počítaný podle vzorce Wolffa:

$$S = [n - tr(P)] / (n - 1),$$

kde n je počet příjmových tříd i počet řádků a sloupců v matici P ,
 $tr(P)$ je stopa matice (stopa čtvercové matice je součet prvků v hlavní diagonále).

Výsledky jsou použity v přehledných tabulkách a pro znázornění také v grafech, které jsou okomentovány. Grafy budou převážně krabicové, které umožňují přehledné vyhodnocení vývoje vybraného jakostního znaku v čase. Dále budou použity v praktické části histogramy, které slouží k zobrazení intervalových četností.

Vše je spočítáno a zobrazeno v programu STATISTICA a Microsoft office Excel. Výkonný program STATISTICA je kvalitní nástroj pro statistickou analýzu dat, který nabízí firma StatSoft. Tento program nabízí celou řadu progresivních analytických metod a přehledné grafické výstupy, grafy, reporty apod.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Analýza příjmů domácností

V praktické části byly zvoleny data za uplynulé kalendářní roky 2007 a 2009. Jako základní období se stanovil rok 2007. Jsou-li v diplomové práci uvedeny průměrné příjmy, tak to znamenají průměrné čisté roční příjmy na jednu spotřebitelskou jednotku. V praktické části je pracováno s běžnými cenami, tj. s cenami skutečnými, které byly uskutečněny v daném období. Nejprve budou vypočítány základní statistické charakteristiky, dále bude následovat měření příjmové nerovnosti (výpočet Giniho koeficientu, sestavení Lorenzovy křivky a výpočet koeficientu S80/S20), stanovení hranice chudoby a nakonec bude sestavena matice mobility neboli P matice.

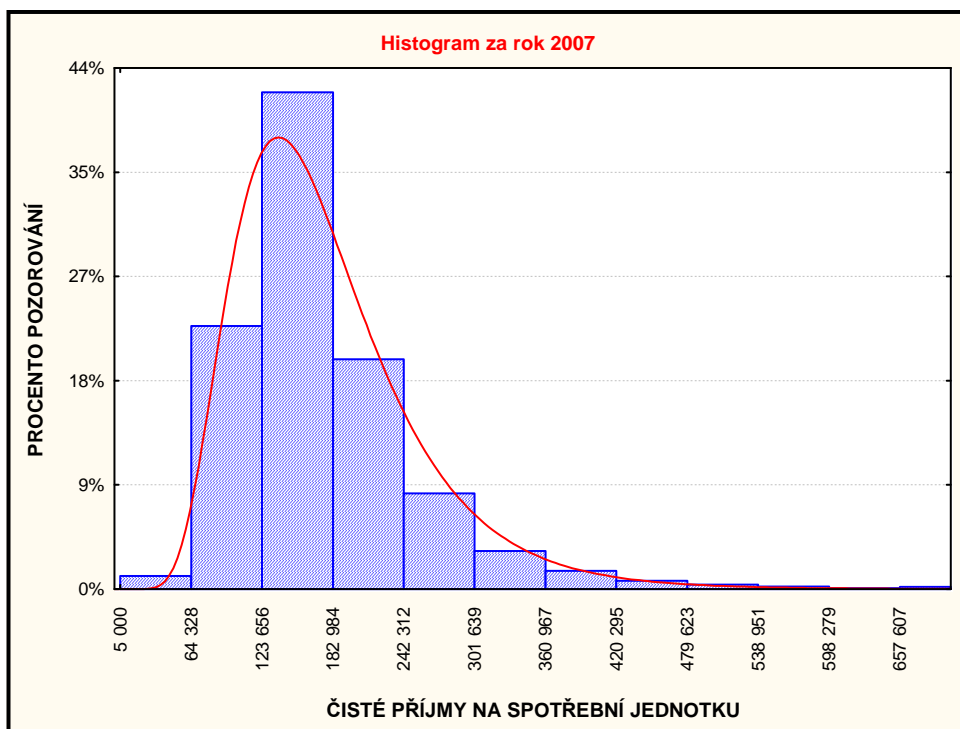
4.1.1 Základní statistické charakteristiky

V roce 2007 činil průměrný čistý peněžní příjem domácností 298 512 Kč. Je to průměrný čistý peněžní příjem na jednu domácnost, bez ohledu na počet členů domácnosti. Průměrný čistý peněžní příjem na jednu spotřební jednotku dosahoval v roce 2007 částky 178 033 Kč.

V roce 2009 činil průměrný čistý peněžní příjem domácností 333 164 Kč, což je zvýšení oproti roku 2007 o 11,61 %. Průměrný čistý peněžní příjem na jednu spotřební jednotku v roce 2009 dosahoval 201 454 Kč, což je v procentuálním vyjádření zvýšení o 13,16 % oproti roku 2007.

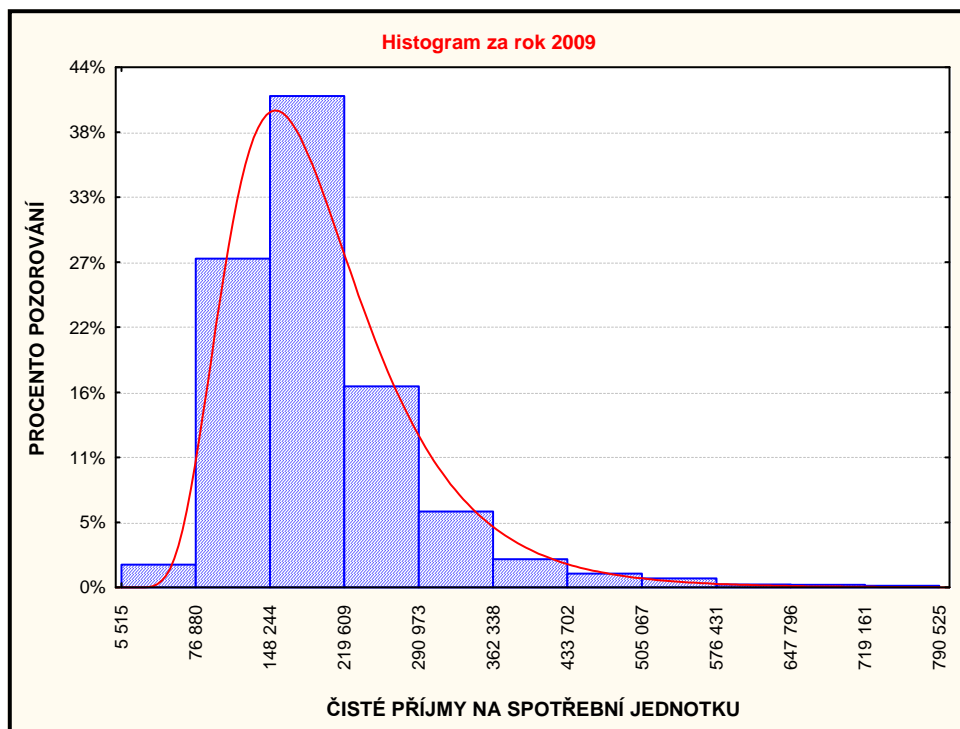
Průměrná míra inflace zveřejňovaná Českým statistickým úřadem činila v roce 2007 2,8 %, v roce 2008 6,3 %, což je hodnota výrazně vyšší než v roce 2007, a v roce 2009 jen 1 %. Příjmy tedy rostly rychleji než cenová hladina.

Graf č. 1: Histogram průměrných ročních příjmů domácností za rok 2007

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 2: Histogram průměrných ročních příjmů domácností za rok 2009

Zdroj: Vlastní výpočty

Na grafech č. 1 a č. 2 je zachyceno příjmové rozdělení v České republice v roce 2007 a 2009. Česká republika dosahovala v roce 2007 hodnoty průměrného ročního čistého příjmu domácnosti na spotřební jednotku 178 033 Kč a mediánu 156 293 Kč. Míra šikmosti byla 6,11, míra špičatosti 93,35 a variační koeficient 53,85 %. Minimální příjmy představovaly částku 5 000 Kč, a naopak maximální příjmy představovaly částku 2 674 755 Kč.

V roce 2009 činil průměrný čistý příjem na spotřební jednotku 201 454 Kč a medián 176 273 Kč. Míra šikmosti byla 7, míra špičatosti 111,04 a variační koeficient 58,07 %. Minimální příjmy představovaly částku 5 515 Kč, a naopak největší 3 216 920 Kč.

Jak je tedy vidět z obou grafů, příjmové rozdělení v České republice v roce 2007 a 2009 zhruba odpovídá log-normální křivce. K největší odchylce mezi teoretickým a empirickým rozdělením dochází na vrcholu rozdělení. Empirické rozdělení je špičatější než teoretické.

4. 1. 1. 1 Analýza příjmů podle krajů

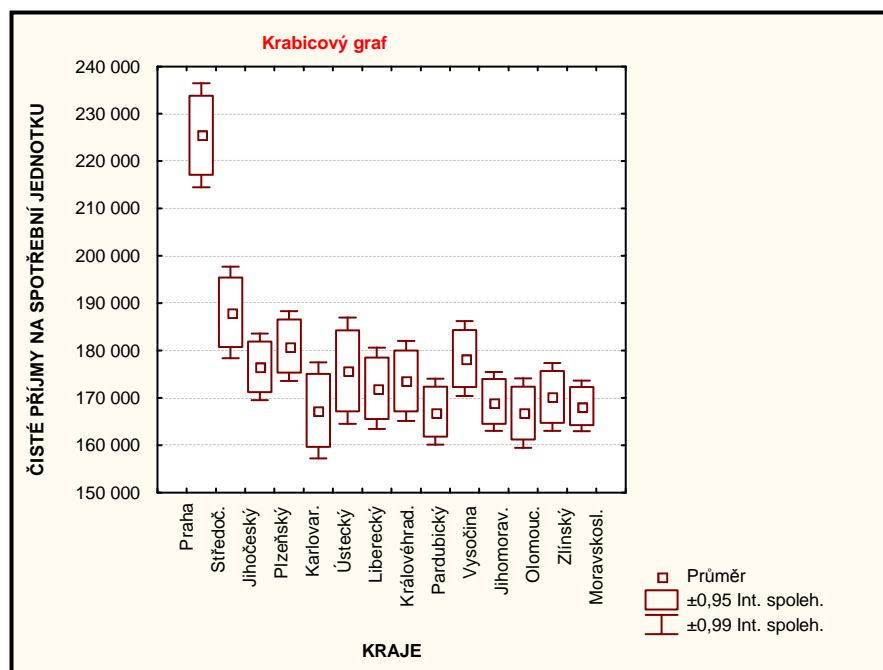
V následujících tabulkách č. 2 a č. 3 jsou popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku za rok 2007 a 2009, které jsou rozděleny dle jednotlivých krajů v České republice. Pro lepší znázornění jsou tabulky doplněny o krabicové grafy, které jsou sestaveny v obou letech.

Tabulka č. 2: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku v jednotlivých krajích za rok 2007

Kraj	Počet pozorování	Průměrný čistý peněžní příjem na spotřební jednotku	Medián	Šikmost	Špičatost	Minimum	Maximum	Variační koeficient
Hl. m. Praha	951	225 479	189 334	2,72	12,37	28 909	1 285 972	58,30%
Středočeský	1 172	188 066	156 998	6,69	77,67	5 000	2 180 000	68,18%
Jihočeský	750	176 566	160 176	2,56	15,43	8 400	867 972	42,45%
Plzeňský	633	180 951	166 107	1,88	6,78	43 951	670 800	39,60%
Karlovarský	377	167 363	149 360	2,18	7,11	26 012	576 762	45,40%
Ústecký	932	175 742	152 000	10,59	169,93	9 660	2 674 755	75,79%
Liberecký	465	172 016	159 384	2,07	8,65	24 000	663 101	41,60%
Královéhradecký	582	173 596	154 934	2,99	14,88	44 720	753 932	45,43%
Pardubický	589	167 095	150 602	1,90	6,40	38 390	569 028	39,17%
Vysočina	623	178 322	159 200	2,25	9,71	14 096	748 083	42,80%
Jihomoravský	1 151	169 250	151 120	3,43	22,41	25 788	986 203	48,13%
Olomoucký	751	166 763	150 963	3,37	24,77	24 062	1 025 232	46,68%
Zlínský	706	170 200	152 655	2,95	19,88	6 029	865 618	43,28%
Moravskoslezský	1 612	168 281	152 065	5,90	79,70	15 000	1 612 200	49,28%
Celkem	11 294	178 033	156 293	6,11	93,35	5 000	2 674 755	53,85%

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 3: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2007 podle jednotlivých krajů

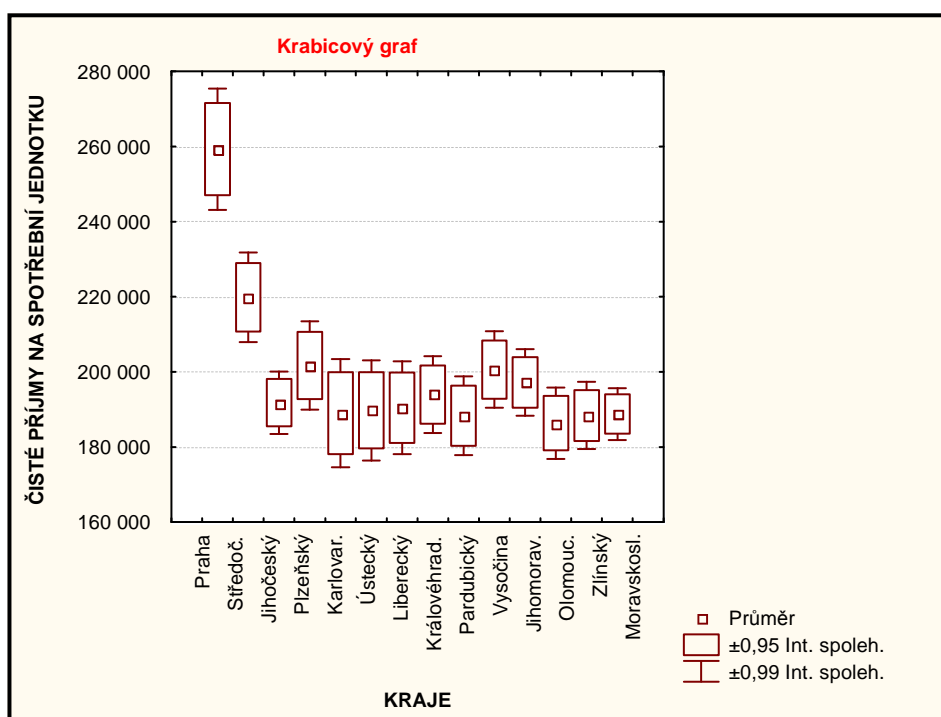
Zdroj: Vlastní výpočty

Tabulka č. 3: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku v krajích za rok 2009

Kraj	Počet pozorování	Průměrný čistý peněžní příjem na spotřební jednotku	Medián	Šikmost	Špičatost	Min	Max	Variační koeficient
Hl. m. Praha	834	259 311	215 152	5,14	43,24	61 200	2 369 982	69,64%
Středočeský	1067	219 863	185 147	6,73	79,22	31 800	2 652 953	68,87%
Jihočeský	657	191 783	173 991	3,89	36,57	58 576	1 203 765	42,88%
Plzeňský	452	201 706	176 039	2,54	9,16	49 243	792 660	48,08%
Karlovarský	264	189 016	169 938	2,85	16,71	5 515	916 956	47,67%
Ústecký	760	189 752	165 347	13,39	271,55	10 000	3 216 920	74,99%
Liberecký	350	190 460	175 980	4,38	40,09	46 726	1 157 400	46,90%
Královéhradecký	472	193 939	179 428	2,93	16,65	55 800	921 963	44,30%
Pardubický	455	188 325	167 967	2,81	13,06	54 581	786 311	45,99%
Vysočina	477	200 618	180 094	1,84	4,60	45 308	670 269	42,91%
Jihomoravský	934	197 172	173 532	5,17	55,00	31 100	1 689 460	53,41%
Olomoucký	552	186 354	166 247	2,10	7,36	21 800	732 526	46,27%
Zlínský	571	188 383	172 886	2,29	9,72	46 000	800 089	43,91%
Moravskoslezský	1253	188 757	170 352	4,79	49,67	19 010	1 598 290	50,12%
Celkem	9 098	201 454	176 273	7,00	111,04	5 515	3 216 920	58,07%

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 4: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2009 podle jednotlivých krajů

Zdroj: Vlastní výpočty

Jak je vidět z výsledků předchozích dvou tabulek (tabulky č. 3 a č. 4), v roce 2007 a 2009 je největší průměrný čistý příjem na spotřební jednotku v Praze, v roce 2007 byl 225 479 Kč, v roce 2009 se zvýšil na 259 311 Kč, což je v procentuálním vyjádření zvýšení o 15%. Zato nejnižší průměrný čistý příjem na spotřební jednotku byl v obou letech v Olomouckém kraji, v roce 2007 činil jen 166 763 Kč a v roce 2009 se zvýšil jen na 186 354 Kč, což představuje zvýšení pouze o 11,75 %. V roce 2009 je to rozdíl oproti hlavnímu městu o 72 957 Kč, tedy o 28,13 %. Pro lepší znázornění jsou pod tabulkami č. 2 a č. 3 krabicové grafy č. 3 a č. 4, ze kterých lze tedy posoudit, že průměrný příjem v Praze je statisticky významně vyšší než v domácnostech, které žijí v ostatních krajích. V roce 2009 se významněji oproti ostatním krajům odlišuje také Středočeský kraj.

Kromě hlavního města Prahy si nejvíce polepšily domácnosti ve Středočeském kraji, kde se průměrný roční příjem v roce 2009 zvýšil oproti roku 2007 o 31 797 Kč, což je v procentech zvýšení o 16,9 %. Naopak nejmenšího zvýšení průměrného ročního příjmu dosáhl Ústecký kraj, jehož zvýšení v roce 2007 oproti roku 2009 představovalo pouze 14 010 Kč, což je v procentech zvýšení jen o 7,97 %. V roce 2007 činil průměrný roční čistý příjem na spotřební jednotku 178 033 Kč. Pod tímto průměrem se nachází Jihočeský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský i Moravskoslezský kraj. Hlavní město Praha se nachází výrazně nad průměrem České republiky a to dokonce o 47 446 Kč. V roce 2009 představoval průměrný roční příjem na spotřební jednotku za celou Českou republiku 201 454 Kč. Pod tímto průměrem se nachází kraj Jihočeský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, kraj Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský i Moravskoslezský. Hlavní město Praha se opět nachází nad tímto průměrem a to dokonce o 57 857 Kč.

V roce 2007 byl minimální průměrný čistý peněžní příjem 5 000 Kč a to ve Středočeském kraji, maximální v Ústeckém kraji a to 2 674 755 Kč. V roce 2009 činil minimální průměrný čistý peněžní příjem 5 515 Kč a to v Karlovarském kraji a maximální rovněž v Ústeckém kraji a to 3 216 920 Kč.

Ve všech krajích je vždy kladná šikmost a špičatost. Když je špičatost kladná, pak hodnoty jsou soustředěny kolem daného středu rozdělení. Naopak když je špičatost

záporná, tak rozdělení obsahuje hodnoty, které jsou vzdálenější od středu rozdělení. V roce 2007 byl nejnižší variační koeficient v Pardubickém kraji 39,17 % (nejvyšší v Ústeckém kraji 75,79 %) a v roce 2009 byl nejnižší variační koeficient v Jihočeském kraji 42,88 % (nejvyšší opět v Ústeckém 74,99 %).

4. 1. 1. 2 Analýza příjmů podle velikosti obce

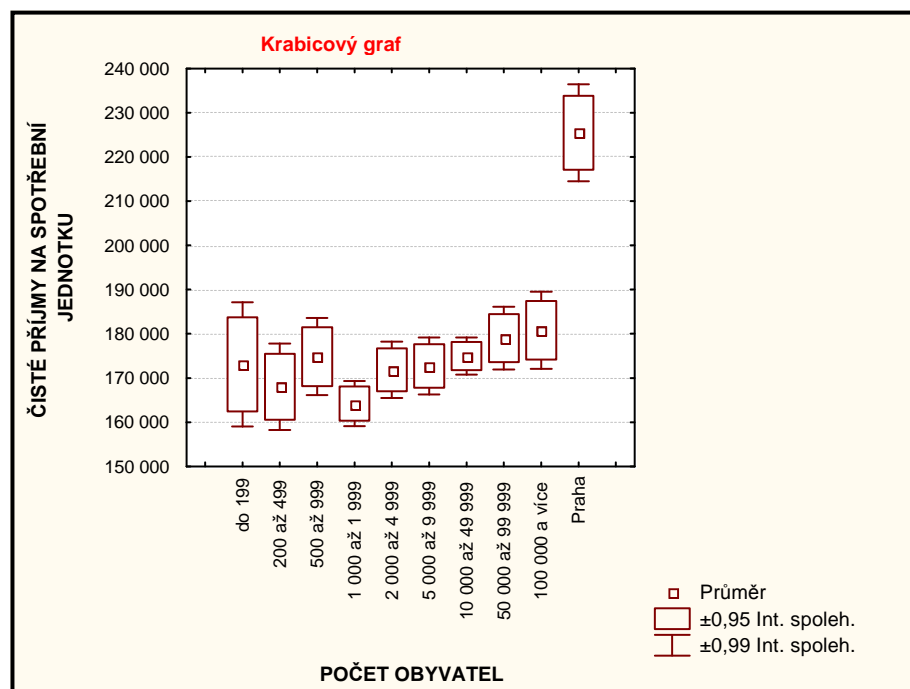
V následujících tabulkách č. 4 a č. 5 jsou popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku za rok 2007 a 2009, které jsou rozděleny podle velikosti obce, ve kterých domácnosti žijí. Pro lepší znázornění jsou tabulky doplněny o krabicové grafy, které jsou sestaveny v obou letech.

Tabulka č. 4: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle velikosti obce za rok 2007

Velikost obce (počet obyvatel)	Počet pozorování	Aritmetický průměr (čistý peněžní příjem na spotřební jednotku)	Medián	Min	Max	Šikmost	Špičatost	Variační koeficient
1. sk. (do 199)	221	173 092	154 329	55 209	774 405	3,47	20,07	46,42%
2. sk. (200 až 499)	662	168 008	149 271	33 862	1 705 814	8,47	111,36	58,09%
3. sk. (500 až 999)	1 064	174 827	152 358	5 000	2 674 755	12,00	250,02	63,17%
4. sk. (1 000 až 1 999)	1 105	164 231	149 400	36 336	961 800	2,84	21,79	40,04%
5. sk. (2 000 až 4 999)	1 380	171 836	154 959	15 655	2 180 000	8,98	171,66	53,40%
6. sk. (5 000 až 9 999)	1 026	172 729	155 637	6 029	1 287 029	3,97	40,56	46,30%
7. sk. (10 000 až 49 999)	2 579	174 946	156 120	11 840	1 460 803	3,32	29,44	47,15%
8. sk. (50 000 až 99 999)	1 368	179 017	156 270	9 660	1 954 148	5,79	75,00	57,06%
9. sk. (100 000 a více)	1 889	203 301	169 800	27 471	1 612 200	3,53	22,78	59,26%
Celkem	11 294	178 033	156 293	6,11	93,35	5 000	2 674 755	53,85%

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 5: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2007 podle velikosti obce

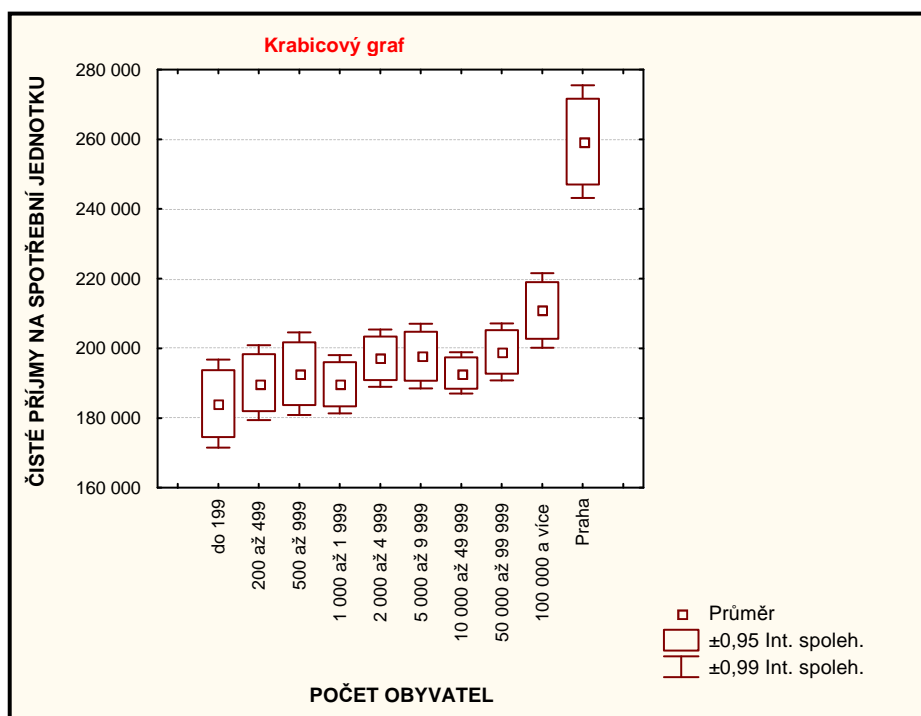
Zdroj: Vlastní výpočty

Tabulka č. 5: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle velikosti obce za rok 2009

Velikost obce (počet obyvatel)	Počet pozorování	Aritmetický průměr (čistý peněžní příjem na spotřební jednotku)	Medián	Min	Max	Šikmost	Špicatost	Variační koeficient
1. sk. (do 199)	241	184 147	167 864	45 308	725 343	2,69	12,75	41,02%
2. sk. (200 až 499)	595	190 177	167 212	31 800	1 279 433	4,58	35,32	53,38%
3. sk. (500 až 999)	887	192 757	168 959	19 010	3 216 920	13,54	277,26	71,03%
4. sk. (1 000 až 1 999)	859	189 711	169 324	41 112	1 307 126	4,27	34,57	49,96%
5. sk. (2 000 až 4 999)	1 077	197 160	175 296	36 167	1 215 404	3,94	26,37	53,02%
6. sk. (5 000 až 9 999)	762	197 759	175 925	31 100	1 578 821	4,83	52,75	50,01%
7. sk. (10 000 až 49 999)	1 989	192 955	173 670	21 800	2 652 953	8,27	170,76	53,12%
8. sk. (50 000 až 99 999)	1 066	198 969	175 323	5 515	1 598 290	4,19	38,80	52,10%
9. sk. (100 000 a více)	1 622	235 781	200 331	33 733	2 369 982	5,32	50,06	65,54%
Celkem	9098	201 454	176 273	5 515	3 216 920	7,00	111,04	58,07%

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 6: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2009 podle velikosti obce

Zdroj: Vlastní výpočty

Z výsledků předchozích tabulek (tabulky č. 4 a č. 5) je možno vidět, že v roce 2007 byl nejmenší průměrný čistý příjem ve 4. sk. (1 000 až 1 999 obyvatel) a to 164 231 Kč a největší byl samozřejmě v 9. sk. (100 000 a více obyvatel) a to 203 301 Kč. V roce 2009 činil nejmenší průměrný čistý příjem v 1. sk. (do 199 obyvatel) 184 147 Kč a největší činil samozřejmě také v 9. sk. 235 781 Kč. Z výsledků předchozích tabulek vyplývá, že nejvíce si polepšily domácnosti, které žijí v 9. skupině, jelikož čistý peněžní příjem v roce 2009 oproti roku 2007 se zvýšil o 32 480 Kč, v procentuálním vyjádření je to zvýšení o 15,98 %. Naopak nejnižšího zvýšení dosahovala v roce 2009 oproti roku 2007 1. skupina, které představovalo pouze 11 055 Kč, což je v procentech zvýšení pouze o 6,4 %. Pro lepší představivost jsou k tabulkám připojeny krabicové grafy č. 5 a č. 6, ze kterých lze posoudit, že diference je mnohem nižší v ostatních skupinách oproti 9. skupině, kde je diference opravdu vysoká. V roce 2007 v 9. skupině byly města Praha, Brno, Ostrava, Plzeň a Olomouc. V roce 2009 překročilo hranici 100 000 obyvatel ještě město Liberec.

V roce 2007 činil průměrný roční příjem na spotřební jednotku v ČR 178 033 Kč. Tohoto průměru dosáhla pouze 8. skupina (50 000 až 99 999 obyvatel) a 9. skupina.

Devátá skupina je dokonce o 25 268 Kč nad celorepublikovým průměrem. V roce 2009 představoval průměrný roční příjem na spotřební jednotku v České republice 201 454 Kč. Tohoto průměru dosáhla pouze 9. sk., která je o 34 327 Kč nad celorepublikovým průměrem.

Minimální průměrné čisté peněžní příjmy činily v roce 2007 ve 3 sk. (500 až 999 obyvatel) pouze 5 000 Kč a maximální činily také ve 3. sk. (500 až 999 obyvatel) 2 674 755 Kč. Minimální průměrné čisté peněžní příjmy představovaly v roce 2009 5 515 Kč a to v 8. skupině a maximální 3 216 920 Kč ve 3. skupině.

Ve všech skupinách je kladná šikmost i špičatost. V roce 2007 byl nejnižší variační koeficient ve 4. sk. (1 000 až 1 999 obyvatel) 40,04 % (nejvyšší ve 3. sk. 63,17 %) a v roce 2009 byl nejnižší variační koeficient v 1. sk. 41,02 % (nejvyšší opět ve 3. sk. 71,03 %).

4. 1. 1. 3 Analýza příjmů podle odvětví

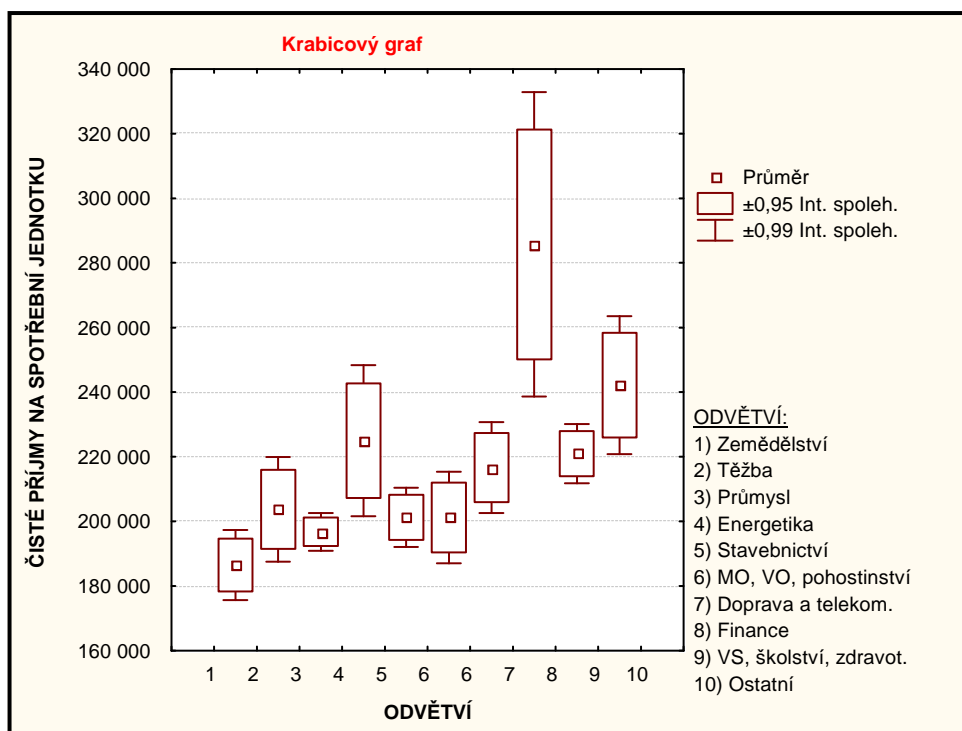
V následujících tabulkách č. 6 a č. 7 jsou popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku za rok 2007 a 2009, které jsou rozděleny podle odvětví činnosti osoby v čele. Odvětví činnosti osoby v čele se dělí na 60 skupin. Díky náročnosti a rozsahu práce musí být odvětví sloučena do 10 hlavních skupin, které jsem si určila a které jsou popsány v metodice. V následujících tabulkách jsou zařazeny i neaktivní obyvatelé, které nejsou součástí již zmíněných hlavních skupin. Pro lepší znázornění jsou tabulky doplněny o krabicové grafy, které jsou sestaveny v obou letech.

Tabulka č. 6: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele za rok 2007

Odvětví	Počet pozorování	Aritmetický průměr (čistý peněžní příjem na spotřební jednotku)	Medián	Min	Max	Šikmost	Špičatost	Variační koeficient
Zemědělství	261	186 492	177 084	77 283	670 800	2,25	11,78	36,13%
Těžba	93	203 692	195 215	89 623	418 042	1,20	2,30	29,15%
Průmysl	1 573	196 761	181 239	54 007	1 705 814	5,48	68,17	45,67%
Energetika	131	224 974	206 605	96 211	986 203	3,47	22,52	45,54%
Stavebnictví	636	201 213	186 687	29 333	1 089 096	4,07	31,01	44,43%
VO, MO, pohostinství	627	201 218	175 802	53 160	2 674 755	10,09	169,79	68,18%
Doprava a telekomunikace	455	216 625	194 745	62 440	1 954 148	7,99	110,76	53,66%
Finance	90	285 727	231 542	111 490	1 124 462	2,95	10,77	59,43%
Veřejná správa, školství, zdravotnictví	747	220 977	200 550	65 977	1 005 187	2,52	13,34	43,78%
Ostatní	443	242 171	199 152	55 569	2 180 000	5,07	43,12	71,67%
Neaktivní obyvatelé	6 236	152 863	138 058	5 000	1 612 200	4,68	50,29	47,11%
Celkem	11 292	178 033	156 293	5 000	2 674 755	6,11	93,35	53,85%

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 7: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2007 podle jednotlivého odvětví

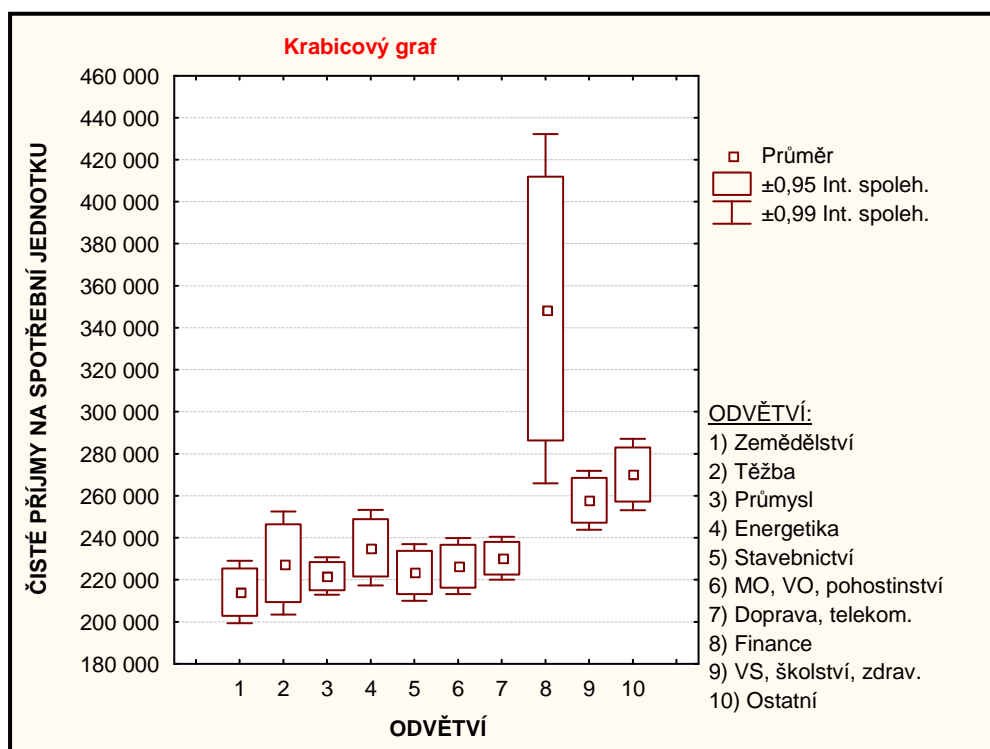
Zdroj: Vlastní výpočty

Tabulka č. 7 Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele za rok 2009

Odvětví	Počet pozorování	Aritmetický průměr (čistý peněžní příjem na spotřební jednotku)	Medián	Min	Max	Šikmost	Špičatost	Variační koeficient
Zemědělství	237	214 196	198 480	66 722	566 326	1,31	2,27	41,22%
Těžba	85	228 009	220 629	105 233	701 337	2,63	11,67	37,64%
Průmysl	1 414	221 831	200 317	52 022	3 216 920	10,95	218,54	58,23%
Energetika	168	235 290	213 095	53 853	538 665	1,05	1,03	38,10%
Stavebnictví	590	223 545	201 706	58 344	2 154 020	7,15	94,63	56,56%
VO, MO, pohostinství	612	226 505	199 472	49 710	1 689 460	4,00	32,15	56,48%
Doprava a telekomunikace	394	260 507	240 437	113 853	556 230	1,02	0,88	36,18%
Finance	101	349 107	273 598	82 236	2 369 982	3,87	18,72	91,14%
Veřejná správa, školství, zdravotnictví	731	257 949	229 430	31 100	2 652 953	7,36	101,45	67,84%
Ostatní	610	270 131	231 544	55 078	1 578 821	3,09	15,26	60,03%
Neaktivní obyvatelé	4 156	158 717	150 612	5 515	1 157 400	4,97	57,62	39,68%
Celkem	9 098	201 454	176 273	5 515	3 216 920	7,00	111,04	58,07%

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 8 Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2009 podle jednotlivého odvětví

Zdroj: Vlastní výpočty

Jak dokazují vypočtené hodnoty v předchozích tabulkách (tabulky č. 7 a č. 8), v roce 2007 i v roce 2009 byl čistý průměrný peněžní příjem nejnižší v zemědělství. V roce 2007 to představovalo 186 492 Kč a v roce 2009 214 196 Kč. Nejvyšší čistý průměrný příjem byl v odvětví financí a to jak v roce 2007, kdy dosahoval hodnoty 285 727 Kč, tak i v roce 2009, kdy jeho hodnota činila 349 107 Kč. Pro lepší znázornění, jsou k tabulkám připojeny také krabicové grafy č. 7 a č. 8, ze kterých lze tedy posoudit, že významná diference v jiných odvětví je podstatně nižší oproti odvětví financí, kde je diference výrazně vyšší. U odvětví financí je v krabicovém grafu interval moc široký. Hlavním důvodem je vysoký variační koeficient, který činil v roce 2009 91,14 %. Dále na to má vliv také malý počet pozorování.

Nejvíce si polepšily domácnosti pracující ve financích, kde zvýšení ročního průměrného příjmu v roce 2009 oproti roku 2007 činilo 63 380 Kč, což v procentech představuje zvýšení o 22,18 %. Naopak nejnižšího zvýšení ročního průměrného čistého příjmu dosahovaly domácnosti v odvětví energetiky, kde zvýšení činilo v roce 2009 oproti roku 2007 pouze o 4,59 %. V roce 2009 byl průměrný peněžní příjem v zemědělství o 12 742 Kč (106,32 %) nad celorepublikovým průměrem ročního peněžního příjmu a odvětví finance dokonce o 147 653 Kč (173,29 %) nad průměrem celé republiky. Co se týká neaktivních obyvatel, tak v roce 2007 byl průměrný roční příjem těchto obyvatel 152 863 Kč (o 25 170 Kč pod celorepublikovým průměrem) a v roce 2009 158 717 Kč (o 42 737 Kč pod celorepublikovým průměrem). V procentuálním vyjádření to představuje zvýšení o 3,83 %.

Minimální průměrné čisté peněžní příjmy činily v roce 2007 v odvětví stavebnictví pouze 29 333 Kč a maximální činily v odvětví VO, MO a pohostinství a to 2 674 755 Kč. Minimální průměrné čisté peněžní příjmy představovaly v roce 2009 31 100 Kč v odvětví veřejné správy, zdravotnictví a školství a maximální 3 216 920 Kč a to v odvětví zpracovatelského průmyslu

Výpočty míry šikmosti dosahují kladného zešikmení, proto je vyšší koncentrace nižších příjmů. Také míry špičatosti vykazují kladných hodnot. V roce 2007 byl nejnižší variační koeficient v odvětví těžby 29,15 % (nejvyšší v ostatních odvětví 71,67 %) a v roce 2009 byl nejnižší variační koeficient v odvětví dopravy a telekomunikace 36,18 % (nejvyšší ve financích 91,14 %).

4. 1. 1. 4 Analýza příjmů podle odvětví a krajů

V následujících tabulkách č. 8 a č. 9 jsou popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku za rok 2007 a 2009, které jsou rozděleny podle odvětví činnosti osoby v čele a podle jednotlivých krajů v České republice.

Tabulka č. 8: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele a podle krajů za rok 2007

KRAJ	ODVĚTVÍ									
	Zemědělství		Těžba		Průmysl		Energetika		Stavebnictví	
	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr
Hl. m. Praha	0	0	1	152 560	42	285 777	12	276 200	46	283 322
Středočeský	32	186 106	4	222 354	156	219 770	17	230 077	61	223 347
Jihočeský	22	187 342	0	0	105	194 657	14	208 694	54	200 752
Plzeňský	27	235 691	1	140 356	99	218 919	5	224 288	28	207 758
Karlovarský	6	176 721	14	199 723	45	192 683	4	188 417	28	163 249
Ústecký	18	166 467	14	184 299	126	190 713	11	227 212	50	175 950
Liberecký	8	185 775	1	192 761	89	194 606	3	136 630	31	196 099
Královéhradecký	11	160 592	1	188 740	101	189 071	8	226 027	31	197 275
Pardubický	16	178 786	0	0	95	180 587	8	222 336	32	185 246
Vysočina	25	183 132	4	191 116	114	197 922	10	202 755	31	203 940
Jihomoravský	34	177 746	3	210 602	138	184 624	10	297 377	58	193 119
Olomoucký	25	174 593	2	233 559	119	184 512	3	246 416	38	207 422
Zlínský	18	189 522	1	200 492	113	186 084	8	228 747	48	189 877
Moravskoslezský	19	192 942	47	211 476	231	189 644	17	188 151	100	186 468
ČR	261	186 492	93	203 692	1 573	196 761	130	224 974	636	201 213

KRAJ	ODVĚTVÍ									
	VO, MO, pohostinství		Doprava, telekom.		Finance		VS, školství, zdravotnictví		Ostatní	
	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr
Hl. m. Praha	77	247 326	58	258 618	22	327 567	91	260 087	113	300 508
Středočeský	57	229 823	55	237 294	10	333 072	60	227 200	48	322 973
Jihočeský	31	209 480	35	207 209	4	187 137	54	230 041	29	203 121
Plzeňský	40	196 592	31	203 107	3	210 065	44	208 915	19	206 957
Karlovarský	26	159 948	13	196 895	0	0	37	226 559	7	253 014
Ústecký	44	227 156	47	251 956	3	210 065	64	198 020	14	207 867
Liberecký	23	171 231	8	211 837	6	219 626	20	218 945	16	193 923
Královéhradecký	36	164 378	25	231 397	3	242 980	33	201 723	17	171 972
Pardubický	31	175 789	27	176 444	5	205 488	39	205 057	13	239 512
Vysočina	35	190 258	21	201 693	2	168 333	34	234 200	18	204 763
Jihomoravský	70	206 838	32	190 341	8	202 194	66	219 572	53	213 161
Olomoucký	31	164 443	29	210 486	8	285 634	54	224 767	29	156 932
Zlínský	37	185 793	25	189 175	4	381 101	45	208 747	20	235 007
Moravskoslezský	80	190 895	49	186 927	11	279 897	106	208 312	47	211 556
ČR	618	201 218	455	216 625	89	285 727	747	220 977	443	242 171

Zdroj: Vlastní výpočty

Z výpočtů z tabulky č. 8 se lze dozvědět, že v zemědělství je nejmenší průměrný čistý peněžní příjem za rok 2007 v Karlovarském kraji, kde činil 176 721 Kč (o 9 771 Kč méně než je roční průměr v zemědělství v ČR) a největší průměrný peněžní příjem byl v Plzeňském kraji 235 691 Kč (o 49 199 Kč nad ročním průměrem v zemědělství v ČR). V odvětví průmyslu byl nejmenší průměrný čistý peněžní příjem v Pardubickém kraji 180 587 Kč (o 16 174 Kč pod průměrem v ČR) a největší byl v Praze 285 777 Kč (o 89 016 Kč nad ročním průměrem v ČR v odvětví průmysl). V energetice činil nejmenší průměrný peněžní příjem v Libereckém kraji a to 136 630 Kč (o 88 344 Kč pod průměrem v ČR) a největší činil v Jihomoravském kraji a to 297 377 Kč (o 72 403 Kč více než je roční průměr v ČR). V odvětví stavebnictví dosahoval nejmenšího průměrného příjmu Karlovarský kraj 163 249 Kč (o 37 964 Kč pod průměrem ČR) a největšího dosahovala Praha 283 322 Kč (o 82 109 více než byl průměr v ČR). V odvětví velkoobchodu, maloobchodu a pohostinství byl nejmenší průměrný příjem v Karlovarském kraji 159 948 Kč (o 41 270 méně než je průměr v ČR) a největší byl v Praze 247 326 Kč (o 44 108 více než je průměr v ČR). V odvětví dopravy a telekomunikace představoval nejmenší průměrný peněžní příjem v Pardubickém kraji 176 444 Kč (o 40 181 Kč pod průměrem v ČR) a největší představoval v Praze 258 618 Kč (o 41 993 Kč nad průměrem v ČR za toto odvětví). V odvětví finance činil nejmenší průměrný čistý příjem v kraji Vysočina 168 333 Kč (o 117 394 Kč pod průměrem v ČR) a největší v Zlínském kraji 381 101 Kč (o 95 374 Kč nad průměrem v ČR). V odvětví veřejné správy, školství a zdravotnictví představoval nejmenší peněžní příjem v Ústeckém kraji 198 020 Kč (o 22 957 Kč pod průměrem v ČR) a největší průměrný příjem v Praze 260 087 Kč (o 39 110 Kč víc jak průměr v ČR). A v ostatních odvětví dosahoval nejmenšího průměrného příjmu Olomoucký kraj 156 932 Kč (o 85 239 Kč pod průměrem v ČR) a největšího Středočeský kraj 322 973 Kč (o 80 802 Kč nad průměrem v ČR za ostatní odvětví).

Tabulka č. 9: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele a podle krajů za rok 2009

KRAJ	ODVĚTVÍ									
	Zemědělství		Těžba		Průmysl		Energetika		Stavebnictví	
	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr
Hl. m. Praha	3	314 549	2	222 992	40	326 574	13	285 926	55	316 177
Středočeský	31	220 810	1	154 150	165	253 833	26	212 798	72	224 779
Jihočeský	28	219 384	1	249 650	103	206 466	18	226 713	49	203 735
Plzeňský	20	211 438	0	0	75	225 079	5	296 593	27	254 212
Karlovarský	1	140 580	8	215 910	39	202 456	4	239 339	15	195 911
Ústecký	24	203 873	16	210 850	95	248 319	19	243 333	50	220 264
Liberecký	5	181 560	2	225 823	80	210 253	3	210 387	23	208 387
Královéhradecký	13	227 346	0	0	99	218 021	8	264 385	30	196 400
Pardubický	18	175 267	3	314 586	88	193 117	5	239 027	28	220 423
Vysočina	29	216 069	0	0	84	224 674	15	250 738	31	201 463
Jihomoravský	21	218 796	1	296 986	123	229 824	20	221 452	86	210 285
Olomoucký	19	197 576	4	203 235	91	209 490	7	230 212	21	200 581
Zlínský	11	243 030	0	0	108	201 691	9	217 957	32	208 998
Moravskoslezský	14	233 190	47	232 441	224	204 041	16	214 371	71	217 359
ČR	237	214 196	85	228 009	1 414	221 831	168	235 290	590	223 545

KRAJ	ODVĚTVÍ									
	VO, MO, pohostinství		Doprava, telekom.		Finance		VS, školství, zdravotnictví		Ostatní	
	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr
Hl. m. Praha	82	286 812	30	287 731	29	445 830	93	301 290	136	330 208
Středočeský	83	246 325	55	266 509	12	353 750	64	304 249	103	304 249
Jihočeský	38	182 226	35	215 231	7	240 709	58	248 220	37	219 507
Plzeňský	28	212 288	19	251 831	3	177 632	29	288 282	32	269 934
Karlovarský	21	189 242	17	222 520	0	0	29	267 774	9	207 156
Ústecký	45	187 354	41	218 138	6	463 087	46	230 840	38	226 879
Liberecký	21	207 370	12	218 321	2	228 920	21	222 827	13	222 566
Královéhradecký	33	189 784	13	181 452	6	333 851	48	227 012	30	221 344
Pardubický	24	229 402	17	233 534	3	297 156	43	246 669	22	215 957
Vysočina	30	234 931	17	211 573	4	298 094	42	237 597	17	262 694
Jihomoravský	62	247 476	42	205 059	15	270 964	71	229 193	57	273 396
Olomoucký	31	215 330	26	243 376	2	269 690	48	265 850	20	236 788
Zlínský	43	213 617	21	232 341	5	154 872	35	249 032	30	220 675
Moravskoslezský	71	211 382	49	204 139	7	452 335	104	245 999	66	236 336
ČR	612	226 505	394	260 507	101	349 107	731	257 949	610	270 131

Zdroj: Vlastní výpočty

Z výpočtů tabulky č. 9 lze vyčíst, že v zemědělství je nejmenší průměrný čistý peněžní příjem za rok 2009 v Karlovarském kraji, kde činil 140 580 Kč (o 73 616 Kč méně, než je roční průměr v zemědělství v ČR) a největší průměrný peněžní příjem byl v hlavním městě Praha 314 549 Kč (o 100 353 Kč nad ročním průměrem v zemědělství v ČR). V odvětví průmyslu činil nejmenší průměrný čistý peněžní příjem v Pardubickém kraji 193 117 Kč (o 28 714 Kč pod průměrem v ČR) a největší činil

v Praze 326 574 Kč (o 104 743 Kč nad ročním průměrem v ČR v odvětví průmysl). V energetice byl nejmenší průměrný peněžní příjem v Libereckém kraji a to 210 387 Kč (o 24 903 Kč pod průměrem v ČR) a největší byl v hlavním městě ČR a to 285 926 Kč (o 50 636 Kč více než je roční průměr v ČR). V odvětví stavebnictví dosahoval nejmenšího průměrného příjmu Karlovarský kraj 195 911 Kč (o 27 634 Kč pod průměrem ČR) a největšího dosahovala Praha 316 177 Kč (o 92 632 více než byl průměr v ČR). V odvětví velkoobchodu, maloobchodu a pohostinství byl nejmenší průměrný příjem v Jihočeském kraji 182 226 Kč (o 44 279 méně než je průměr v ČR) a největší byl v hlavním městě Praha 286 812 Kč (o 60 307 více než je průměr v ČR). V odvětví dopravy a telekomunikace představoval nejmenší průměrný peněžní příjem v Královéhradeckém kraji 181 452 Kč (o 79 055 Kč pod průměrem v ČR) a největší představoval v Praze 287 731 Kč (27 224 Kč nad průměrem v ČR za toto odvětví). V odvětví finance činil nejmenší průměrný čistý příjem v Zlínském kraji 154 872 Kč (o 114 235 Kč pod průměrem v ČR). Vysoce nad ostatními průměrnými ročními příjmy oproti ostatním krajům v odvětví financí je Moravskoslezský kraj 452 335 Kč (o 103 228 Kč nad průměrem v ČR), takových výsledků ještě dosáhla Praha 445 830 Kč, jinak ostatní kraje mají podstatně nižší průměrné roční příjmy. V odvětví veřejné správy, školství a zdravotnictví představoval nejmenší peněžní příjem v Libereckém kraji 222 827 Kč (o 35 122 Kč pod průměrem v ČR) a největší průměrný příjem ve Středočeském kraji 304 249 Kč (o 46 300 Kč víc jak průměr v ČR). A v ostatních odvětví dosahoval nejmenšího průměrného příjmu Karlovarský kraj 207 156 Kč (o 62 975 Kč pod průměrem v ČR) a největšího dosahovalo opět hlavní město ČR 330 208 Kč (60 077 Kč nad průměrem v ČR za ostatní odvětví).

4. 1. 1. 5 Analýza příjmů podle odvětví a velikosti obce

V předchozím srovnávání byly porovnávány čisté roční příjmy na spotřební jednotku podle odvětví a jednotlivých krajů. Následně budou porovnávány čisté příjmy na spotřební jednotku dle odvětví osoby v čele domácnosti a velikosti obce a měst, ve kterých domácnosti žijí. Výsledky jsou znázorněné v tabulkách č. 10 a č. 11. Tyto výsledky jsou opět vypočteny z použitých dat za rok 2007 a 2009.

Tabulka č. 10: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele a podle velikosti obce za rok 2007

Velikost obce (počet obyvatel)	ODVĚTVÍ									
	Zemědělství		Těžba		Průmysl		Energetika		Stavebnictví	
	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr
1. sk. (do 199)	11	224 167	1	140 356	33	192 851	0	0	19	221 356
2. sk. (200 až 499)	45	184 149	6	199 829	93	185 595	7	165 434	52	213 911
3. sk. (500 až 999)	58	189 111	7	215 830	173	187 052	9	168 007	68	179 451
4. sk. (1 000 až 1 999)	48	174 794	4	180 076	172	180 899	7	187 836	57	187 218
5. sk. (2 000 až 4 999)	45	186 228	10	167 362	241	188 720	13	229 431	88	189 999
6. sk. (5 000 až 9 999)	23	193 842	9	217 390	180	203 072	14	220 252	56	182 448
7. sk. (10 000 až 49 999)	27	183 898	21	194 680	379	196 802	32	213 416	131	200 758
8. sk. (50 000 až 99 999)	3	179 115	30	227 774	143	200 716	22	236 498	72	192 804
9. sk. (100 000 a více)	1	222 111	5	164 265	159	233 211	27	273 638	93	243 552
ČR	261	186 492	93	203 692	1 573	196 761	131	224 974	636	201 213

Velikost obce (počet obyvatel)	ODVĚTVÍ									
	VO, MO, pohostinství		Doprava, telekom.		Finance		VS, školství, zdravotnictví		Ostatní	
	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr
1. sk. (do 199)	9	148 145	8	186 010	0	0	8	202 235	3	158 980
2. sk. (200 až 499)	31	188 077	25	194 083	2	213 605	36	196 954	20	192 717
3. sk. (500 až 999)	56	230 175	56	227 403	5	377 858	29	214 195	13	228 273
4. sk. (1 000 až 1 999)	51	178 140	48	189 762	3	275 779	54	227 707	19	218 657
5. sk. (2 000 až 4 999)	73	201 566	46	192 350	7	199 303	72	216 730	40	249 782
6. sk. (5 000 až 9 999)	48	212 824	28	203 802	5	205 580	68	209 644	23	191 257
7. sk. (10 000 až 49 999)	157	192 501	93	211 480	19	253 866	192	216 070	107	229 929
8. sk. (50 000 až 99 999)	73	171 186	59	241 873	17	324 408	114	215 406	54	232 947
9. sk. (100 000 a více)	129	227 721	92	237 916	32	306 569	174	241 103	164	269 857
ČR	627	201 218	455	216 625	90	285 727	747	220 977	443	242 171

Zdroj: Vlastní výpočty

Z tabulky č. 10 se lze dozvědět, že průměrný peněžitý příjem za rok 2007 je v zemědělství 186 492 Kč, což dosáhla jen 1., 3., 6., a 9. skupina, nejvíce bylo v 1.

skupině a to 224 167 Kč. Ostatní skupiny jsou pod průměrem ročních příjmů v oboru zemědělství. Nejmenší roční průměrný příjem byl ve 4. skupině 174 794 Kč. V odvětví těžby byl nejmenší průměrný roční příjem v 1. skupině a to pouze 140 356 Kč, což znamená, že je o 63 336 Kč pod průměrem. Největší pak byl v 8. skupině a to 227 774 Kč (o 24 082 Kč nad ročním průměrem v ČR). V odvětví průmyslu výrazně nejvíce dosáhla průměrných ročních příjmů 9. skupina 233 211 Kč (o 36 450 Kč nad průměrem) a nejmenších průměrných ročních příjmů dosáhla 4. skupina 180 899 Kč. V energetice v 1. skupině nebyl žádný dotazovaný, tudíž nelze předpokládat, jaké jsou tam průměrné příjmy na spotřební jednotku. Druhá skupina představuje nejmenší průměrné roční příjmy pouze 165 434 Kč (o 59 540 Kč pod ročním průměrem v ČR) a to v energetice a 9. skupina představuje největší průměrné roční příjmy a to 273 638 Kč (o 48 664 Kč nad ročním průměrem v ČR). Z výpočtů se lze dozvědět, že největší průměrný peněžitý příjem byl v 9. skupině 243 552 Kč (o 42 339 Kč nad ročním průměrem peněžitých příjmů v ČR) ve stavebnictví a nejmenší průměrný peněžitý příjem byl ve 3. skupině pouze 179 451 Kč (o 21 762 Kč pod ročním průměrem peněžitých příjmů v ČR). V odvětví maloobchodu, velkoobchodu a pohostinství činil nejmenší průměrný peněžitý příjem v 1. skupině a to pouze 148 145 Kč (o 53 073 Kč méně, než je průměr peněžitých příjmů v ČR) a největší průměrný peněžitý příjem činil ve 3. skupině 230 175 Kč. V oblasti dopravy a telekomunikace dosáhla nejmenších průměrných příjmů 1. skupina a to 186 010 Kč a největších průměrných příjmů 9. skupina 237 916 Kč. V odvětví financí v 1. skupině nebyl žádný respondent, tudíž nelze předpokládat, jaké jsou tam průměrné příjmy na spotřební jednotku. Pátá skupina představuje nejmenší průměrné roční příjmy 199 303 Kč a jako jediná se nedostala nad hranici 200 000 Kč. Třetí skupina zato představuje největší průměrné příjmy 377 858 Kč (dokonce o 92 131 Kč nad ročním průměrem peněžitých příjmů v ČR v oblasti financí). Z výpočtů lze vyčíst, že v odvětví veřejné správy, školství a zdravotnictví dosáhla 2. skupina nejmenších průměrných příjmů (jako jediná pod hranicí 200 000 Kč) a 9. skupina dosáhla největších průměrných příjmů 241 103 Kč. V ostatních odvětví byl nejmenší průměrný příjem v 1. skupině 158 980 Kč (o 83 191 Kč pod ročním průměrem peněžitých příjmů za celou ČR) a největší průměrný příjem byl v 9. skupině 269 857 Kč.

Tabulka č. 11: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele a podle velikosti obce za rok 2009

Velikost obce (počet obyvatel)	ODVĚTVÍ									
	Zemědělství		Těžba		Průmysl		Energetika		Stavebnictví	
	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr
1. sk. (do 199)	23	183 966	1	221 296	40	192 794	5	176 493	16	219 493
2. sk. (200 až 499)	46	207 008	1	191 087	103	204 788	10	199 531	30	203 272
3. sk. (500 až 999)	49	216 890	3	198 000	142	250 948	13	233 633	74	199 014
4. sk. (1 000 až 1 999)	40	207 084	6	198 408	155	208 305	18	200 420	61	218 427
5. sk. (2 000 až 4 999)	37	212 311	15	273 320	206	210 470	15	244 130	88	214 135
6. sk. (5 000 až 9 999)	12	237 056	4	231 910	147	222 255	11	220 821	54	228 217
7. sk. (10 000 až 49 999)	18	210 981	20	214 420	364	216 069	42	228 018	107	202 124
8. sk. (50 000 až 99 999)	7	304 748	31	229 521	133	213 773	29	260 114	55	227 794
9. sk. (100 000 a více)	5	293 781	4	188 229	124	272 848	25	271 806	105	275 305
ČR	237	214 196	85	228 009	1 414	221 831	168	235 290	590	223 545

Velikost obce (počet obyvatel)	ODVĚTVÍ									
	VO, MO, pohostinství		Doprava, telekom.		Finance		VS, školství, zdravotnictví		Ostatní	
	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr	Počet	Průměr
1. sk. (do 199)	12	210 418	8	256 334	0	0	12	182 739	10	294 309
2. sk. (200 až 499)	32	224 628	24	228 493	1	137 751	32	226 981	20	289 214
3. sk. (500 až 999)	52	214 217	46	229 211	8	321 595	44	216 287	37	229 633
4. sk. (1 000 až 1 999)	49	193 370	35	226 168	3	512 965	52	247 750	51	258 227
5. sk. (2 000 až 4 999)	79	228 515	39	219 176	7	328 636	73	270 862	44	311 490
6. sk. (5 000 až 9 999)	46	208 505	30	239 725	7	252 060	72	231 898	31	262 803
7. sk. (10 000 až 49 999)	135	208 503	93	216 804	21	286 422	178	253 201	119	235 897
8. sk. (50 000 až 99 999)	74	211 575	48	218 359	16	330 990	94	268 579	82	237 218
9. sk. (100 000 a více)	133	277 029	71	258 734	38	411 442	174	286 889	216	300 974
ČR	612	226 505	394	230 324	101	349 107	731	257 949	610	270 131

Zdroj: Vlastní výpočty

Z výpočtů předchozí tabulky č. 11 lze dočíst, že v oblasti zemědělství dosáhla 1. skupina nejmenších průměrných ročních příjmů za rok 2009 a to pouze 183 966 Kč

(jako jediná nedosáhla hranici 200 000 Kč). Největších průměrných ročních příjmů za rok 2009 dosáhla 8. skupina 304 748 Kč (jako jediná dosáhla hranici 300 000 Kč). V odvětví těžby byl největší průměrný roční peněžitý příjem v 5. Skupině 273 320 Kč (o 45 311 Kč nad průměrem peněžitých příjmů za rok v ČR) a nejmenší průměrný peněžitý příjem byl v 9 skupině pouze 188 229 Kč (o 39 780 Kč pod ročním průměrem peněžitých příjmů v ČR v oblasti těžby). V oblasti průmyslu činil nejmenší průměr peněžitých příjmů v 1. skupině pouze 192 784 Kč (jako jediná nedosáhla hranici 200 000 Kč) a největší průměr peněžitých příjmů činil v 9. skupině 272 848 Kč (o 51 017 Kč více než je průměr ročních peněžitých příjmů v ČR). V odvětví energetiky představovala 1. skupina nejmenší průměrné peněžité příjmy 176 493 Kč (o 58 797 méně, než je průměr peněžitých příjmů v ČR) a 9. skupina představovala největší průměrné peněžité příjmy 271 806 Kč (o 36 516 Kč nad průměrem peněžitých příjmů za rok v ČR). Ve stavebnictví byl nejmenší roční průměr peněžitých příjmů ve 3. skupině (jako jediná nedosáhla 200 000 Kč) a největší byl v 9. skupině 275 305 Kč (o 51 760 Kč více než je roční průměr peněžitých příjmů v ČR v této oblasti). V odvětví velkoobchodu, maloobchodu a pohostinství dosáhla nejmenších průměrných příjmů 4. skupina 193 370 Kč (jako jediná je pod 200 000 Kč) a největších výsledků dosáhla 9. skupina 277 029 Kč (o 50 524 Kč nad ročním průměrem peněžitých příjmů v ČR). V dopravě a telekomunikaci představovala 7. skupina nejmenší průměrné příjmy a to 216 804 Kč a 9. skupina představovala největší průměrné příjmy a to 258 734 Kč. V odvětví financí v 1. skupině nebyl žádný respondent, tudíž nelze předpokládat, jaké jsou tam průměrné příjmy na spotřební jednotku. V tomto perspektivním odvětví dosáhla výrazně největších průměrných ročních peněžitých příjmů 4. skupina a to 512 965 Kč, což představuje o 163 858 Kč více než je roční průměr peněžitých příjmů v ČR za toto období. Výrazně nejmenších hodnot dosáhla 2. skupina a to pouze 137 751 Kč (o 211 356 Kč méně, než je roční průměr peněžitých příjmů v ČR za toto odvětví). V oblasti veřejné správy, školství a zdravotnictví činily nejmenší průměrné peněžité příjmy v 1. skupině 182 739 Kč (jediná skupina, která nedosáhla 200 000 Kč) a největší činily v 9. skupině a to 286 889 Kč. A v ostatních odvětví byly nejmenší průměrné roční peněžité příjmy ve 3. skupině 229 633 Kč (o 40 498 Kč nad průměrem ročních peněžitých příjmů v celé ČR) a největší 5. skupina a to 311 490 Kč (o 41 359 více, než je průměr peněžitých příjmů za celou ČR v této oblasti).

4. 1. 2 Měření příjmové diference

4. 1. 2. 1 Giniho koeficient

Giniho koeficient představuje rozdělení příjmů ve společnosti. Tento koeficient nabývá hodnot od 0 do 1. Jestliže bude ve společnosti dokonalé rozdělení důchodů, Giniho koeficient se bude rovnat 0. Naopak kdyby byly absolutní nerovnosti v rozdělení důchodů, byla by hodnota Giniho koeficientu 1. Čím se tedy hodnota Giniho koeficientu blíží 1, tím je nerovnější rozdělení příjmů ve společnosti.

Hodnota Giniho koeficientu podle Ministerstva financí se v České republice pohybuje v rozmezí 0,2 až 0,3 jako v dalších jiných zemích jako je Bulharsko, Maďarsko, Slovensko či Polsko. Jestli tomu tak je, se můžeme přesvědčit v následujících tabulkách, kde jsou hodnoty Giniho koeficientu v jednotlivých krajích, podle jednotlivých odvětví osob v čele domácnosti a podle velikosti obce.

Tabulka č. 12: Giniho koeficient průměrných čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku v jednotlivých krajích

KRAJ	G ₂₀₀₇	G ₂₀₀₉
Hl. m. Praha	0,2749	0,2808
Středočeský	0,2718	0,2645
Jihočeský	0,2032	0,2011
Plzeňský	0,2018	0,2223
Karlovarský	0,2210	0,2273
Ústecký	0,2552	0,2454
Liberecký	0,2042	0,2089
Královéhradecký	0,2123	0,2113
Vysočina	0,2046	0,2105
Jihomoravský	0,2197	0,2313
Olomoucký	0,2174	0,2225
Zlínský	0,2061	0,2097
Moravskoslezský	0,2150	0,2205
ČR	0,2294	0,2377

Zdroj: Vlastní výpočty

Podle hodnot Giniho koeficientu v roce 2007 a 2009, které jsou v tabulce č. 12, lze předpokládat, že příjmy v jednotlivých krajích jsou rozděleny rovnějším způsobem. Všechny hodnoty tohoto koeficientu se nacházejí v rozmezí od 0,2 do 0,3. Největší Giniho koeficient byl v Praze, kdy v roce 2009 dosahoval 0,2808.

Vyšší hodnoty Giniho koeficientu jsou jak v Praze, tak v Středočeském i v Ústeckém kraji. Plzeňský, Liberecký, Vysočina a Zlínský kraj má mírně rovnější rozdělení příjmů než ostatní kraje. Nejrovnějšího rozdělení příjmů dosáhl kraj Jihočeský, kde hodnota Giniho koeficientu v roce 2007 byla 0,2032 a v roce 2009 0,2011. Za celou Českou republiku byla hodnota tohoto koeficientu v roce 2007 0,2294 a v roce 2009 0,2377. Tyto hodnoty překročily v obou letech shodně hlavní město Praha, Středočeský a Ústecký kraj.

Tabulka č. 13: Giniho koeficient průměrných čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku v jednotlivých odvětvích

ODVĚTVÍ	G₂₀₀₇	G₂₀₀₉
Zemědělství	0,1799	0,2205
Těžba	0,1516	0,1888
Průmysl	0,2015	0,2146
Energetika	0,2098	0,2028
Stavebnictví	0,2043	0,2255
MO, VO, pohostinství	0,2445	0,2494
Doprava, telekomunikace	0,2175	0,1836
Finance	0,2712	0,3570
Veřejná správa, zdravotnictví, školství	0,2141	0,2220
Ostatní	0,2826	0,2790
ČR	0,2294	0,2377

Zdroj: Vlastní výpočty

Z naměřených hodnot Giniho koeficientu za rok 2007 a 2009, které jsou uvedené v tabulce č. 13, lze předpokládat, že příjmy v jednotlivých odvětvích jsou také

uspořádaný spíše rovněji. Výjimku zde tvoří odvětví financí, kde je hodnota koeficientu v roce 2007 0,2712 a v roce 2009 výrazně vzrostla na 0,3570.

Mírně rovnější rozdělení příjmů je v odvětví zemědělství a v dopravě a telekomunikaci. Nejrovnějšího rozdělení dosáhlo odvětví těžby, kde hodnota Giniho koeficientu nabývala výrazně nejnižších hodnot a to v roce 2007 0,1516 a v roce 2009 0,1888. V ostatních odvětvích bylo víceméně rovnější rozdělení příjmů. V roce 2007 dosahovala hodnota Giniho koeficientu za celou Českou republiku 0,2294 a v roce 2009 0,2377. Tyto hodnoty překročily v obou letech jen odvětví maloobchodu, velkoobchodu a pohostinství, finance a ostatní odvětví.

Tabulka č. 14: Giniho koeficient průměrných čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle velikosti obce

SKUPINA (počet obyvatel)	G ₂₀₀₇	G ₂₀₀₉
1. sk. (do 199)	0,2041	0,1990
2. sk. (200 až 499)	0,2121	0,2227
3. sk. (500 až 999)	0,2162	0,2259
4. sk. (1 000 až 1 999)	0,1953	0,2213
5. sk. (2 000 až 4 999)	0,2135	0,2308
6. sk. (5 000 až 9 999)	0,2178	0,2225
7. sk. (10 000 až 49 999)	0,2223	0,2269
8. sk. (50 000 až 99 999)	0,2457	0,2336
9. sk. (100 000 a více)	0,2653	0,2686
ČR	0,2294	0,2377

Zdroj: Vlastní výpočty

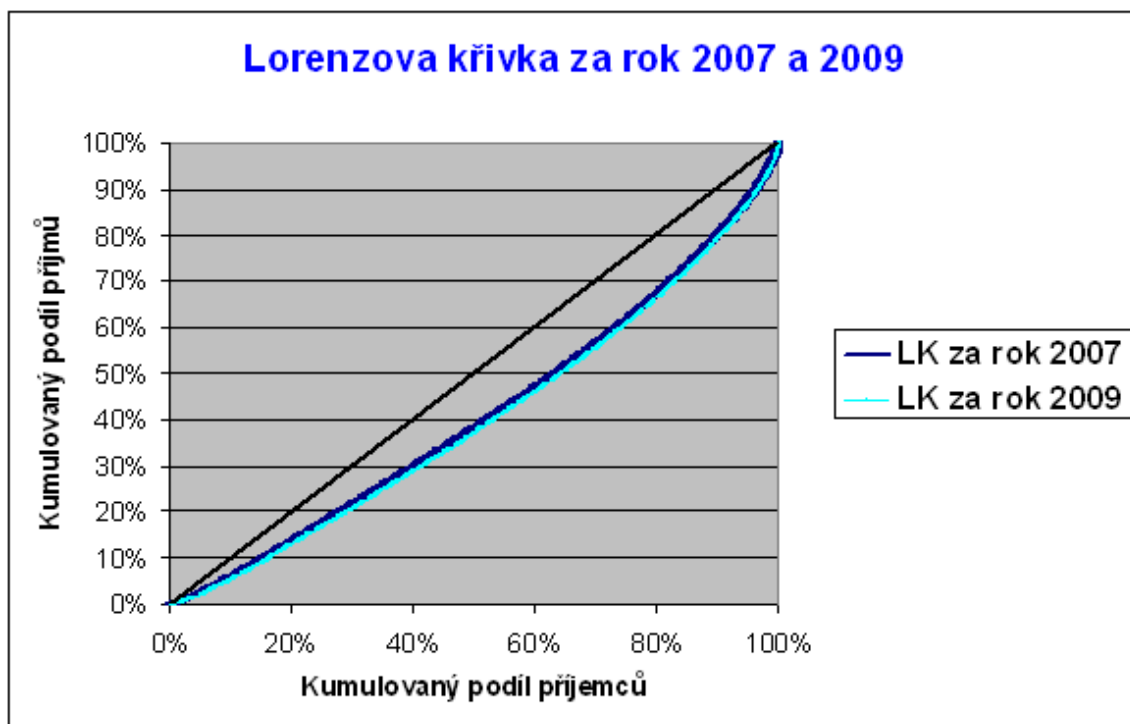
V tabulce č. 14 jsou hodnoty Giniho koeficientu průměrných čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku za roky 2007 a 2009 podle velikosti obce. V této situaci nejsou relativně příliš velké rozdíly v důchodech, protože hodnoty koeficientu jsou si víceméně podobné.

Nejrovnějšího přerozdělování příjmů došlo v 1. skupině (do 199 obyvatel), kde hodnota Giniho koeficientu v roce 2009 dosáhla 0,1990. Z toho lze odvodit, že domácnosti v obcích s nižším počtem obyvatel dosahují rovnějšího rozdělení příjmů než domácnosti, které žijí ve větších městech. V roce 2007 dosahovala hodnota Giniho koeficientu za celou Českou republiku 0,2294 a v roce 2009 0,2377. Tuto hodnotu v roce 2007 překročila akorát 8. skupina (50 000 až 99 999 obyvatel) a 9. skupina (100 000 a více obyvatel) a v roce 2009 hodnotu Giniho koeficientu v ČR překročila pouze 9. skupina. V této skupině byl naměřen největší Giniho koeficient 0,2653 a 0,2686.

4. 1. 2. 2 Lorenzova křivka

Lorenzova křivka je nejčastěji používanou grafickou metodou měření příjmové diference. Každý bod, který se nachází na Lorenzově křivce, představuje podíl příjemců důchodů z jejich celkového počtu na jejich podílu na celkových důchodech (obojí vyjádřeno v %). Kdyby bylo rovnoměrné rozdělení příjmů, byla by Lorenzova křivka totožná se spojnicí trendu se sklonem 45°. Naopak kdyby byla absolutní nerovnost v rozdělení příjmů, byla by Lorenzova křivka shodná s osami grafu (1 osoba by obdržela celý vyprodukovaný příjem a ostatní by neměli žádný příjem).

Graf č. 9: Lorenzova křivka za rok 2007 a 2009

Zdroj: Vlastní výpočty

4. 1. 2. 3 Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20

Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20 (*Distribution Of Income – S80/S20 Income Quintile Share Ration*) je koeficient, který je definován jako poměr objemu příjmů 20 % osob s nejvyššími příjmy ve společnosti k objemu příjmů 20 % osob s nejnižšími příjmy ve společnosti. Jestliže hodnota koeficientu nabývá vyšších hodnot, tak je také větší rozdíl mezi příjmy mezi 20 % osob s nejvyššími příjmy ve společnosti k objemu příjmů 20 % osob s nejnižšími příjmy ve společnosti. Tento koeficient může nabývat hodnot v intervalu $<1;\infty$), jestliže je hodnota 1, jedná se o absolutní rovnost příjmů, přičemž v zemích Evropské unie jeho hodnota nabývá obvykle hodnot od 3 do 12.

Tabulka č. 15: Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20 vypočtený podle jednotlivých krajů za roky 2007 a 2009

KRAJ	S80/S20 ₂₀₀₇	S80/S20 ₂₀₀₉
Hl. m. Praha	3,7927	3,8669
Středočeský	2,4712	3,5916
Jihočeský	2,8328	2,7159
Plzeňský	2,6981	2,9970
Karlovarský	2,9954	3,0977
Ústecký	3,4718	3,3671
Liberecký	2,8405	2,9058
Královéhradecký	2,8065	2,8546
Pardubický	2,6478	2,8894
Vysočina	2,8072	2,8990
Jihomoravský	2,9831	3,1380
Olomoucký	2,9826	3,1111
Zlínský	2,8081	2,9110
Moravskoslezský	2,9275	3,0097
ČR	3,1154	3,2246

Zdroj: Vlastní výpočty

Hodnota koeficientu příjmové nerovnosti S80/S20 dosahovala v roce 2007 3,1154 a v roce 2009 se zvýšila na 3,2246. Tyto hodnoty patří mezi nejnižší, tudíž z toho vyplývá, že celkové příjmy domácností v České republice jsou poměrně vyrovnané. Z pohledu jednotlivých krajů představují celkové příjmy v roce 2007 nejvíce vyrovnané ve Středočeském kraji, kde hodnota tohoto koeficientu činila 2,4712, ale v roce 2009 se hodnota výrazně zvýšila a to na 3,5916. Nejvyšší hodnota koeficientu S80/S20 byla v roce 2007 v Praze, kde dosahovala čísla 3,7927. V roce 2009 byly nejvíce vyrovnané celkové příjmy v Jihočeském kraji, kde hodnota koeficientu S80/S20 činila 2,7159. Zato nejvyšší hodnota tohoto koeficientu byla opět v hlavním městě ČR a to 3,8669, tudíž z toho vyplývá, že v Praze jak v roce 2007, tak v roce 2009 byly nejméně vyrovnané příjmy oproti ostatním krajům.

Tabulka č. 16: Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20 vypočtený podle jednotlivých odvětví osoby v čele domácnosti za roky 2007 a 2009

ODVĚTVÍ	S80/S20₂₀₀₇	S80/S20₂₀₀₉
Zemědělství	2,5328	3,0148
Těžba	2,1423	2,4015
Průmysl	2,7130	2,8745
Energetika	2,8412	2,7520
Stavebnictví	2,7005	3,0347
MO, VO, pohostinství	3,4003	3,5226
Doprava, telekomunikace	2,8417	2,4616
Finance	3,4401	5,4923
Veřejná správa, zdravotnictví, školství	2,9211	3,0155
Ostatní	4,1646	3,9175
ČR	3,1154	3,2246

Zdroj: Vlastní výpočty

Z předchozí tabulky č. 16 lze předpokládat, že celkové příjmy podle odvětví osoby v čele jsou poměrně vyrovnané. Nejnižší hodnota koeficientu S80/S20 za rok 2007 je v odvětví těžby, kde hodnota činila 2,1423, tudíž lze předpokládat, že jsou v tomto odvětví nejvyrovnanější celkové příjmy. Zato největší hodnota tohoto koeficientu v roce 2007 dosahovala v ostatních odvětví, kde se vyšplhala až na 4,1646. V roce 2009 představovaly nejvyrovnanější celkové příjmy opět v odvětví těžby, kde hodnota koeficientu příjmové nerovnosti S80/S20 dosahovala 2,4015 a nejméně vyrovnané celkové příjmy byly v oblasti financí, kde hodnota byla výrazně nejvyšší a to 5,4923.

Tabulka č. 17: Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20 vypočtený podle jednotlivých skupin velikosti obce za roky 2007 a 2009

SKUPINA (počet obyvatel)	S80/S20₂₀₀₇	S80/S20₂₀₀₉
1. sk. (do 199)	2,7777	2,6177
2. sk. (200 až 499)	2,7591	2,9848
3. sk. (500 až 999)	2,9577	3,0582
4. sk. (1 000 až 1 999)	2,6452	2,9640
5. sk. (2 000 až 4 999)	2,9229	3,1209
6. sk. (5 000 až 9 999)	2,9448	3,0436
7. sk. (10 000 až 49 999)	3,0583	3,1176
8. sk. (50 000 až 99 999)	3,3183	3,2478
9. sk. (100 000 a více)	3,6545	3,6569
ČR	3,1154	3,2246

Zdroj: Vlastní výpočty

Z výsledků tabulky č. 17 vyplývá, že celkové příjmy podle velikosti obce jsou poměrně vyrovnané, hodnoty jsou si víceméně podobné. Nejvyrovnanější příjmy v roce 2007 byly ve 4. sk. (1 000 až 1 999 obyvatel), kde hodnota koeficientu příjmové nerovnosti činila 2,6452. Zato nejvyšší hodnota dosahovala v poslední 9. sk. (100 000 a více obyvatel) a to 3,6545, tudíž z toho lze usoudit, že v roce 2007 byly nejméně vyrovnané příjmy v této skupině oproti dalším skupinám. V roce 2007 dosahovala nejnižší hodnoty tohoto koeficientu 1. sk. (do 199 obyvatel) a nejvyšší hodnotu opět dosahoval 9. sk., kde hodnota tohoto koeficientu byla 3,6569. Jako v roce 2007 byly nejméně vyrovnané příjmy v 9. skupině.

4. 1. 3 Hranice nízkých příjmů

Metodika Eurostatu stanovila hranici chudoby na úrovni 60 % mediánu národního disponibilního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku. Tato hranice obyvatele rozděluje na bohatší a chudší skupinu. Lidé, kteří mají příjmy pod touto hranicí, mají nesnadný přístup k bydlení, vzdělání a také k finančním a sociálním službám.

Česká republika má nejnižší míru chudoby oproti zemím v Evropské unii. Podle metodiky Eurostatu se míra chudoby pohybovala v roce 2008 kolem 9 % (jsou to poslední údaje, které zveřejnil Český statistický úřad). Průměr v Evropské unii dosahoval kolem 17 %.

V roce 2007 činil medián 156 293 Kč (60 % je 93 775,8 Kč) a v roce 2009 176 273 Kč (60 % je 105 763,8 Kč). Lidé, kteří nedosáhnou 60 % tohoto mediánu, většinou dostávají nějaké dávky. Často potom jejich příjmy se zvyšují a dosáhnou této hranice.

Tabulka č. 18: Hranice příjmové chudoby (60 % mediánu národního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku)

	2007	2009
Hranice příjmové chudoby 60 % mediánu	93 776	105 764
Počet domácností pod hranicí chudoby	635	555
Počet spotřebních jednotek	931,8	849,3
Počet pozorování (domácností)	11 294	9 098
Míra chudoby domácností (v %)	5,62	6,10

Zdroj: Vlastní výpočty

V roce 2007 bylo 635 domácností pod hranicí chudoby tj. pod hranicí 60 % mediánu národního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku. Počet pozorování činil 11 294, tudíž míra chudoby byla 5,62 %. V roce 2009 bylo 555 domácností pod

hranicí 60 % mediánu národního ekvivalizovaného disponibilního příjmu na spotřební jednotku. Počet pozorování představovalo pouze 9 098, tudíž se kvůli tomu zvýšila míra chudoby na 6,1 % (o 0,48 %). I počet spotřebních jednotek se snížil v roce 2009 oproti roku 2007 z 931,8 na 849,3 (snížení o 82,5 tudíž o 8,85 %). Vypočtená chudoba je nižší než 9 %, protože jsou použity šetření EU-SILC, ve kterých se počítá se spotřebními jednotkami.

4. 2 Matice mobility (P matice)

Ekonomická mobilita je schopnost jedince, domácnosti či nějaké jiné skupiny ke zlepšení či zhoršení jejich ekonomického postavení (převážně měří jejich příjmy). Zachycuje pohyb jednotlivce nebo domácnosti z jedné úrovně příjmů do druhé. Měření mobility vychází z tzv. P matice pro oba 2 roky, tedy roky 2007 a 2009. Nejprve jsou stanoveny skupiny příjmů a třídy příjmů. To lze určit různými metodami. Mou zvolenou metodou jsou různá procenta z mediánu, která navazují na hranici chudoby, jelikož metodika Eurostatu ji stanovila na úrovni 60 % mediánu národního disponibilního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku. Další procenta se zvyšují o 20%.

Tabulka č. 19: Matice mobility za rok 2007 a 2009 v %

		2009						
			do 60 %	60-80 %	80-100 %	100-120 %	120-140 %	nad 140 %
P	2007	do 60 %	36,13	26,01	12,72	10,4	5,78	8,96
		60-80 %	7,97	42,64	24,33	10,66	5,04	9,36
		80-100 %	4,45	17,75	46,37	17,3	5,79	8,33
		100-120 %	4,27	11,74	25,27	32,83	13,79	12,1
		120-140 %	3,46	8,79	17,29	26,08	24,93	19,45
		nad 140 %	2,05	7,9	12,46	12,23	16,03	49,32

Zdroj: Vlastní výpočty

V roce 2007 dosahovala hodnota mediánu částky 156 293 Kč a v roce 2009 částky 176 273 Kč. Jak je vidět z tabulky č. 19, kde je znázorněná matice mobility, tak z 931,8 spotřebních jednotek, které se v roce 2007 nacházely pod hranicí chudoby, zůstalo v roce 2009 36,13 % opět pod hranicí chudoby, tedy pod hodnotou 60 % mediánu národního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku. Výrazná část, tedy 26,01 % spotřebních jednotek si polepšila a dostala se v roce 2009 na hodnotu 60-80 % daného mediánu a 8,96 % spotřebních jednotek, které se pohybovaly v roce 2007 pod hranicí chudoby, si výrazně polepšily v roce 2009 a jejich příjmy se ocitly nad hranicí 140 % daného mediánu.

Z celkového počtu spotřebních jednotek, jejichž příjmy se v roce 2007 pohybovaly na hranici 60-80 % daného mediánu, zůstalo 42,64 % opět na té samé tedy

na hranici 60-80 % mediánu, dokonce 7,97 % spotřebních jednotek se dostalo pod hranici chudoby, tedy pod hodnotu 60 % mediánu. Výrazná část, tedy 24,33 % spotřebních jednotek si polepšilo a dostalo se v roce 2009 na hodnotu 80-100 % daného mediánu a 9,36 % spotřebních jednotek, které se v roce 2007 nacházely na hranici 80-100 %, si výrazně polepšily a v roce 2009 se jejich příjmy ocitly nad hranicí 140 % daného mediánu.

Z celkového počtu spotřebních jednotek, které měly v roce 2007 příjmy na hranici 80-100 % daného mediánu, zůstalo 46,37 % opět na této hranici. 17,75 % spotřebních jednotek si v příjmech pohoršilo a přesunulo se z hranice 80-100 % mediánu na hranici 60-80 % a 4,45 % se dokonce dostalo pod hranici chudoby, tedy pod hodnotu 60 % příslušného mediánu. Z celkového počtu spotřebních jednotek, jejichž příjmy se v roce 2007 pohybovaly na hranici 80-100 % mediánu, si 8,33 % výrazně polepšilo a jejich příjmy se dostaly na hranici nad 140 % daného mediánu.

Z celkového množství spotřebních jednotek, jejichž příjmy v roce 2007 dosahovaly hodnoty 100-120 % příslušného mediánu, setrvalo v roce 2009 32,83 % na stejné pozici, přitom 25,27 % si pohoršilo a dostalo se na hranici předešlou a to na hranici 80-100 % mediánu. Pouze 4,27 % se přesunulo z této hranice pod hranici chudoby. 12,79 % spotřebních jednotek se výrazně polepšilo, jejich příjmy se zvýšily na hranici 120-140 % a dokonce 12,1 % spotřebních jednotek se dostalo nad hranici 140 % daného mediánu.

Z celkového počtu spotřebních jednotek, které měly v roce 2007 příjmy na hranici 120-140 % mediánu, zůstalo pouze 24,93 % na té samé hranici, 26,08 % se dostalo na předešlou hranici (100-120 % mediánu) a pouze 3,46 % se z této hranice přesunulo pod hranici chudoby. Velké množství spotřebních jednotek, tedy konkrétně 19,45 %, přesáhlo v příjmech hranici 140 % příslušného mediánu.

Z celkového množství spotřebních jednotek, jejichž příjmy převyšovaly v roce 2007 hodnotu 140 % daného mediánu, zůstala výrazná část tedy 49,32 % opět na té své pozici. Pouze 2,05 % se propadlo z této nejvyšší hranice na hranici chudoby.

Shorroockův index

Tento index měří mobilitu na základě matice přechodu přes výpočet stop matice. Shorroockův index se pohybuje od 0 do $n/(n-1)$. Pokud všichni změní své příjmové třídy mezi dvěma obdobími, pak hlavní diagonála bude obsahovat pouze samé nuly a $S = n/(n-1)$. Pokud každý zůstane na své původní příjmové třídě, nebude žádná mobilita a $S=0$.

$$S = [n - \text{tr}(P)] / (n - 1)$$
$$S = [6 - 2,3222] / (6 - 1)$$
$$S = 0,74$$

Shorroockův index vypočtený z matice mobility (tabulka č. 19) vyšel 0,74. Tento index se může pohybovat v intervalu $\langle 0; 1,2 \rangle$. V České republice je vysoká mobilita, jelikož pouze 36,13 % spotřebních jednotek zůstalo v roce 2009 pod hranicí chudoby.

V této části bude pracováno s dokumentem „The dynamics of low income in rural areas“ od autorů E. Phimister, R. Upward a E. Vera-Toscano. Tento dokument poskytuje přehled o dynamice nízkých příjmů ve venkovských oblastech, tím že porovnává britské domácnosti, které žijí na venkově s domácnostmi, které žijí ve velkých městech.

„The British Household Panel Survey (BHPS)“ je národní reprezentativní vzorek přibližně 5 500 domácností od roku 1999, obsahující celkem asi 10 000 osob. Tytéž domácnosti se opakovali každý rok až do roku 1996. Analýza je založena na šesti příjmových skupinách, které se vztahují k průměrnému příjmu (méně než polovina průměrného příjmu; 0,5 - 0,75; 0,75 – 1; 1- 1,25; 1,25 – 1,5 průměrného příjmu a příjmy, které jsou 1 a půl krát větší než je průměrný příjem).

Tabulka č. 20 Příjmové skupiny matice mobility: absolutní příjem

Venkov							
		1	2	3	4	5	6
< 0,5	1	0,709	0,168	0,062	0,021	0,003	0,011
0,5 - < 0,75	2	0,145	0,573	0,159	0,05	0,005	0,016
0,75 - < 1	3	0,061	0,171	0,491	0,188	0,04	0,019
1 - < 1,25	4	0,018	0,026	0,272	0,471	0,087	0,105
1,25 - < 1,5	5	0,01	0,002	0,075	0,221	0,371	0,286
≥ 1,5	6	0,012	0,015	0,045	0,038	0,081	0,769
Město							
		1	2	3	4	5	6
< 0,5	1	0,726	0,202	0,031	0,016	0,006	0,011
0,5 - < 0,75	2	0,217	0,549	0,169	0,034	0,012	0,014
0,75 - < 1	3	0,063	0,019	0,514	0,168	0,041	0,023
1 - < 1,25	4	0,037	0,062	0,194	0,465	0,172	0,062
1,25 - < 1,5	5	0,022	0,027	0,08	0,201	0,371	0,291
≥ 1,5	6	0,012	0,017	0,022	0,056	0,106	0,777

Zdroj: The dynamics of low income in rural areas

Shorrockův index vypočtený z matice mobility (tabulka č. 20) pro venkov vyšel 0,5232 a pro město 0,5196. Co se týká venkova, tak 70,9 % obyvatel zůstalo se svými příjmy na nejnižší hranici, tedy měly příjmy nižší než je polovina průměrného příjmu. Co se týče města, tak 72,6 % obyvatel setrvalo se svými příjmy pod polovinou průměrného příjmu. Lze tedy posoudit z předchozí tabulky č. 20, že ekonomická mobilita ve Velké Británii je nízká oproti České republice. V České republice zůstalo pouze 36,13 % obyvatel pod hranicí chudoby a Shorrockův index vyšel 0,74.

5. ZÁVĚR

Bez příjmů si už žádná domácnost nedokáže svůj život představit. Jedna domácnost je velmi bohatá, jiná se zase pohybuje pod hranicí chudoby. Příjmy jsou všechny peníze, které přicházejí do všech domácností za určité období. Výše peněžních příjmů domácností představuje velmi důležitý ukazatel, který odráží životní úroveň obyvatel. Každá domácnost potřebuje své příjmy k pokrytí nezbytných výdajů, jako jsou výdaje na potraviny, bydlení a další nezbytné věci, které člověk potřebuje ke svému životu.

Cílem mé diplomové práce bylo posouzení vývoje příjmů domácností v České republice ve dvou srovnatelných obdobích. Vyhodnotit změny v příjmech domácností jako celku a také v třídění podle krajů, velikosti obce a posoudit dynamiku čistých peněžních příjmů, tříděných podle odvětví národního hospodářství osob v čele domácnosti. Dalším cílem bylo sestrojení matice ekonomické mobility.

Posouzení vývoje příjmů domácností v České republice probíhalo ve dvou srovnatelných obdobích a to za roky 2007 a 2009 podle dat Výběrového šetření příjmů a životních podmínek EU-SILC. Smyslem tohoto výběrového šetření je dlouhodobě získávat údaje o příjmovém rozložení jednotlivých typů domácností, o způsobu bydlení a o pracovních, hmotných a zdravotních podmínkách osob žijící v jedné domácnosti. K posouzení vývoje příjmů domácností v České republice byly použity základní statistické charakteristiky (aritmetický průměr, medián, variační koeficient, míra šikmosti a špičatosti) a měření příjmové diference (Giniho koeficient, Lorenzova křivka a koeficient S80/S20). Všechny mé výpočty byly provedeny pro jednotlivé kraje v České republice, velikosti obce a podle odvětví osob v čele domácnosti. Dále byla stanovena hranice chudoby dle metodiky Eurostatu. Tato metodika určuje hranici chudoby na úrovni 60 % mediánu národního disponibilního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku. Prostřednictvím této hranice bylo zjištěno, kolik domácností a spotřebních jednotek se pohybuje pod hranicí chudoby. V poslední části této diplomové práce byla sestavena matice ekonomické mobility, která zachycuje pohyb jednotlivce či domácnosti z jedné úrovně příjmů do jiných úrovní.

V roce 2007 činil průměrný roční čistý příjem domácností na jednu spotřební jednotku 178 033 Kč. V roce 2009 dosahoval hodnoty 201 454 Kč. Tedy tento čistý roční průměr na spotřební jednotku vzrostl v roce 2009 o 13,16 % oproti roku 2007. Při posouzení příjmů podle jednotlivých krajů se nejvíce dařilo obyvatelům, kteří bydlí v Praze, kde byl v obou letech největší čistý roční průměrný příjem. V roce 2007 představoval částku 225 479 Kč a v roce 2009 částku 259 311 Kč, což je v procentuálním vyjádření zvýšení o 15 %. Naopak nejnižšího průměrného ročního příjmu na spotřební jednotku dosahoval v obou letech kraj Olomoucký, kde tedy roční průměr v roce 2007 činil 166 763 Kč a v roce 2009 186 354 Kč. Olomoucký kraj si tedy polepšil pouze o 11,75 %. V roce 2007 dosáhly ročního celorepublikového průměru pouze Praha, Středočeský kraj, Plzeňský kraj a kraj Vysočina. V roce 2009 dosáhly ročního průměru pouze Praha, Středočeský a Plzeňský kraj.

Co se týká posouzení příjmů dle velikosti obce, největšího ročního průměrného příjmu dosahovala v obou letech 9. skupina (tedy obce nad 100 000 obyvatel). V roce 2007 dosahoval roční průměrný příjem hodnoty 203 301 Kč a v roce 2009 hodnoty 235 781 Kč, což je v procentuálním vyjádření zvýšení o 15,98 %. V roce 2007 byl nejmenší průměrný čistý příjem ve 4. skupině (1 000 až 1 999 obyvatel) a to 164 231 Kč, v roce 2009 byl nejmenší v 1. skupině (do 199 obyvatel) a to 184 147 Kč. V roce 2007 dosáhla celorepublikového ročního průměru pouze 8. skupina (50 000 až 99 999 obyvatel) a 9. skupina a v roce 2009 pouze 9. skupina.

Pokud posuzujeme příjmy podle odvětví aktivních osob v čele domácností, tak nejnižší čistý průměrný peněžní příjem byl v obou letech v zemědělství. V roce 2007 činil roční průměrný příjem pouze 186 492 Kč a v roce 2009 214 196 Kč, což představuje zvýšení o 14,86 %. Nejvyšší čistý průměrný příjem byl v odvětví financí a to jak v roce 2007, kdy dosahoval hodnoty 285 727 Kč, tak i v roce 2009, kdy jeho hodnota činila 349 107 Kč. V procentuálním vyjádření je to zvýšení o 22,18 %. V roce 2007 byl průměrný roční příjem neaktivních obyvatel 152 863 Kč (o 25 170 Kč pod průměrem za celou Českou republiku) a v roce 2009 158 717 Kč (o 42 737 Kč pod celorepublikovým průměrem). V procentuálním vyjádření je to zvýšení o 3,83 %.

Giniho koeficient dokazuje, že Česká republika je historicky rovnostářský stát, co se týče příjmů. Jeho hodnota se pohybuje v rozmezí od 0,2 až 0,3. To dokázaly i mé

výsledky. Podle výpočtů Giniho koeficientu lze předpokládat, že příjmy v jednotlivých krajích jsou rozděleny rovnějším způsobem. Všechny hodnoty se nachází v rozmezí od 0,2 do 0,3. Nejmenší Giniho koeficient byl v Jihočeském kraji 0,2032 a 0,2011. Naopak největší byl v roce 2009 v Praze 0,2808. Také příjmy v jednotlivých odvětvích jsou rozděleny rovnějším způsobem. Výjimku zde tvoří odvětví financí, kde je hodnota v roce 2007 0,2712 a v roce 2009 dokonce vzrostla na 0,3570. Nejnižší příjmová diference byla naměřena v odvětví těžby a to 0,1516 a 0,1888. Pokud se jedná o příjmovou diferenciaci podle typu obce, nejrovnějšího přerozdělování příjmů došlo v 1. skupině (do 199 obyvatel) a to 0,199. Z výsledků lze odvodit, že v obcích s nižším počtem obyvatel dosahují rovnějšího rozdělení příjmů než domácnosti, které žijí ve větších městech (nad 100 000 obyvatel), ty docílily hodnoty 0,2653 a 0,2686.

Podle koeficientu S80/S20 vyplývá, že celkové příjmy domácností v České republice jsou poměrně vyrovnané. Z pohledu jednotlivých krajů představují příjmy nejvíce vyrovnané ve Středočeském kraji, kde koeficient byl 2,4712, ale v roce 2009 se výrazně zvýšil na 3,5916. Největší hodnota byla v Praze 3,7927 a 3,8669. Dle skupin odvětví osob v čele domácností vyplývá, že nejvyrovnanější příjmy byly v odvětví těžby 2,1423 a 2,4015. Nejméně vyrovnané představují v odvětví financí, kde se hodnota vyšplhala až na 5,4923. Podle typu obce byly nejvyrovnanější příjmy v roce 2007 ve 4. skupině (1 000 až 1 999 obyvatel) 2,6452 a v roce 2009 v 1. skupině (do 199 obyvatel) 2,6177. Největší hodnotu měly obce nad 100 000 obyvatel 3,6545 a 3,6569.

Dle metodiky Eurostatu má Česká republika nejnižší míru chudoby v Evropské unii kolem 9 %. Průměr v Evropské unii dosahoval kolem 17 %. V roce 2007 činil medián 156 293 Kč (60 % je 93 775,8 Kč). V tomto roce se nacházelo 635 domácností pod hranicí chudoby (931,8 spotřebních jednotek). Míra chudoby domácností představovala 5,62 %. V roce 2009 činil medián 176 273 Kč (60 % je 105 763, 8 Kč). Pod hranicí chudoby se nacházelo 555 domácností (849, 3 spotřebních jednotek). Míra chudoby domácností díky snížení počtu pozorování se zvýšila na 6,1 %. Tyto míry chudoby jsou nižší než 9 %, protože jsou použity šetření EU-SILC, ve kterých se počítá se spotřebními jednotkami.

Ekonomickou mobilitu lze určit různými metodami. Mou zvolenou metodou byla různá procenta z mediánu, která navazují na hranici chudoby, jelikož metodika

Eurostatu ji stanovila na úrovni 60 % mediánu národního disponibilního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku. Další procenta se zvyšovaly o 20 %. Z 931,8 spotřebních jednotek, které se v roce 2007 nacházely pod hranicí chudoby, zůstalo v roce 2009 36,13 % opět pod hranicí 60% mediánu. Výrazná část, tedy 26,01 % spotřebních jednotek si polepšila a dostala se v roce 2009 na hodnotu 60-80 % mediánu a 8,96 % spotřebních jednotek mělo v roce 2009 své příjmy nad 140 % mediánu. Z celkového počtu spotřebních jednotek, jejichž příjmy se v roce 2007 pohybovaly na hranici 60-80 %, zůstalo 42,64 % opět na té své hranici a 7,97 % spotřebních jednotek se dostalo pod hranici chudoby. Z celkového počtu spotřebních jednotek, jejichž příjmy převyšovaly v roce 2007 hodnotu 140% daného mediánu, zůstalo 49,32% opět na té své hranici a zbytek si pohoršil.

Česká republika co se týká příjmů, je rovnostářským státem, který má nejnižší míru chudoby v rámci Evropské unie. Největší průměrný čistý roční příjem byl dosažen v Praze a v dalších městech, které mají nad 100 000 obyvatel. V analýze příjmů podle osob v čele domácností pak největší průměrný čistý roční příjem byl v odvětví financí. Zajisté nemůže být v silách jednoho autora, byť je to na úrovni diplomové práce, zachytit veškerou problematiku spojenou s příjmy domácností. Problematika příjmů je velice komplikovaná a rozsáhlá, tudíž věřím, že cíle této diplomové práce byly řádně provedeny.

6. SUMMARY

Everyone has incomes nowadays. Some people are very poor; some people are very rich, so none receive the same income. Incomes are all money, which come into the homes regularly and represent a very important indicator of living standards.

The objective of this diploma thesis is examining the evolution of household's incomes in two comparable periods and evaluating the changes in household's incomes in the sorting by regions, size of municipality and by occupation of heads of households. This task was preceded by characteristic of household incomes, measure of incomes differentiation and determination of the poverty line. Next the objective of this diploma thesis is compilation a matrix of economic mobility.

The practical part is devoted to analysis of incomes through basic statistical characteristics by regions, size of municipality and by occupation of heads of households. Further is measured income's differentiation, determined the poverty line by the methodology of EUROSTAT and assembled the matrix mobility. In THE end all my reach results evaluated, which I made in the practical part.

Key words: income
household
income of household
income differentiation
poverty
economic mobility

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČERMÁKOVÁ, A., STŘELEČEK, F. *Statistika I*. Vyd 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita – zemědělská fakulta, 1995. 167 str. ISBN 80-7040-126-5

JÍLEK, J., MORAVOVÁ, J. *Ekonomické a sociální indikátory: od statistik k poznatkům*. Vyd 1. Praha: FUTURA, 2007. 246 str. ISBN 978-80-86844-29-9

MACEK, J., HRBÁČ, J., HRUBÁ, J., ŠEDIVÁ, B. *Ekonomická statistika*. Ostrava: Vysoká škola Báňská – Technická univerzita, 2002. ISBN 80-7082.841-2

KUBÁLKOVÁ, P., Čáslavská W. T., et al. *Ženy a česká společnost: Hodnocení implementace Pekingské akční platformy na národní a mezinárodní úrovni (Peking +15)*. Praha: Otevřená společnost o. p. s., Centrum ProEquality, 2010. 167 s. Dostupné z WWW: <<http://www.proequality.cz/publikace/publikaceII.html?articleID=350>>. ISBN 978-80-87110-19-5

MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Vyd 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 248 s. ISBN 80-85850-61-3

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. 1. Praha: Grada Publishing, 1999. 764 s. ISBN 80-7169-891-1

WOLFF, N. E. *Poverty and Income Distribution*. United States: Black Publishing, 2009. 650 s. ISBN 978-1-4051-7660-6.

Stejskal, L., Pustinová, J., Stávková, J.: *Czech households' income conditions according to the EU SILC statistics*. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., 2010, LVIII, No. 3, pp. 251--260

Statistická ročenka České republiky 2009 [on-line]. 2010 [cit. 2010-11-24]. 9. Příjmy, výdaje a spotřeba obyvatelstva. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/DD0030C5B7/\\$File/000109c09.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/DD0030C5B7/$File/000109c09.pdf)>

Www.czso.cz [on-line]. 21. 10. 2010 [cit. 2010-11-24]. Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2009 – metodické vysvětlivky. Dostupné z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/BB00497314/\\$File/301210mc.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/BB00497314/$File/301210mc.pdf)>

LAPÁČEK, M. *Ekvivalenční stupnice a příjmová nerovnost*. In [online]. NF VŠE : [s.n.], 2007 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z WWW: <nf.vse.cz/download/veda/workshops/inequality.pdf>.

PHIMISTER, E., UPWARD, R., VERA-TOSCANO, E. *The dynamics of low income in rural areas* [online]. UK: University of Aberdeen - Department of Economics, Edward Wright Building [cit. 2012-04-14]. Dostupné z: www.abdn.ac.uk/~pec144/papers/dyn-income-rural.pdf

Www.czso.cz [on-line]. 17. 3. 2011 [cit. 2011-11-30]. Životní podmínky (EU-SILC). Dostupné z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zivotni_podminky_%28eu_silc%29>

Www.mpsv.cz [on-line]. 24. 2. 2010 [cit. 2011-11-30]. V Česku je míra ohrožení chudobu nejnižší v EU. Dostupné z WWW:

<<http://www.mpsv.cz/cs/8352>>

8. SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

8. 1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Členění spotřeby domácností ve statistice rodinných účtů	18
Obrázek č. 2: Lorenzova křivka – srovnání příjmové nerovnosti.....	25
Obrázek č. 3: Lorenzova křivka.....	26
Obrázek č. 4: Relace sociálního a existenčního minima	34

8. 2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Stupnice spotřebních jednotek	21
Tabulka č. 2: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku v jednotlivých krajích za rok 2007	53
Tabulka č. 3: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku v krajích za rok 2009	54
Tabulka č. 4: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle velikosti obce za rok 2007	56
Tabulka č. 5: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle velikosti obce za rok 2009	57
Tabulka č. 6: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele za rok 2007	60
Tabulka č. 7 Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele za rok 2009	61
Tabulka č. 8: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele a podle krajů za rok 2007	63
Tabulka č. 9: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele a podle krajů za rok 2009	65
Tabulka č. 10: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele a podle velikosti obce za rok 2007	67
Tabulka č. 11: Popisné statistiky čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle odvětví činnosti osoby v čele a podle velikosti obce za rok 2009	69
Tabulka č. 12: Giniho koeficient průměrných čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku v jednotlivých krajích	71

Tabulka č. 13: Giniho koeficient průměrných čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku v jednotlivých odvětvích.....	72
Tabulka č. 14: Giniho koeficient průměrných čistých ročních příjmů na jednu spotřební jednotku podle velikosti obce	73
Tabulka č. 15: Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20 vypočtený podle jednotlivých krajů za roky 2007 a 2009.....	76
Tabulka č. 16: Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20 vypočtený podle jednotlivých odvětví osoby v čele domácnosti za roky 2007 a 2009	77
Tabulka č. 17: Koeficient příjmové nerovnosti S80/S20 vypočtený podle jednotlivých skupin velikosti obce za roky 2007 a 2009.....	78
Tabulka č. 18: Hranice příjmové chudoby (60% mediánu národního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku	79
Tabulka č. 19: Matice mobility za rok 2007 a 2009 v %	81
Tabulka č. 20 Příjmové skupiny matice mobility: absolutní příjem.....	84

8. 3 Seznam grafů

Graf č. 1: Histogram průměrných ročních příjmů domácností za rok 2007	51
Graf č. 2: Histogram průměrných ročních příjmů domácností za rok 2009	51
Graf č. 3: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2007 podle jednotlivých krajů	53
Graf č. 4: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2009 podle jednotlivých krajů	54
Graf č. 5: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2007 podle velikosti obce	57
Graf č. 6: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2009 podle velikosti obce	58
Graf č. 7: Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2007 podle jednotlivého odvětví.....	60
Graf č. 8 Krabicový graf průměrných ročních příjmů na spotřební jednotku v roce 2009 podle jednotlivého odvětví.....	61
Graf č. 9: Lorenzova křivka za rok 2007 a 2009	75

9. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Odvětví (OKEČ) činnosti osoby v čele

Skupiny odvětví	Odvětví činnosti (OKEČ) osoby v čele
Zemědělství	Zemědělství, myslivost a související činnosti Lesnictví, těžba dřeva a přidružené činnosti Rybolov, chov ryb, přidružené činnosti v rámci rybolovu
Těžba	Dobývání černého uhlí a hnědého uhlí, rašeliny Dobývání ropy, zemního plynu, bitumenních hornin a související činnosti Dobývání a úprava uranových a thoriových rud Dobývání a úprava ostatních rud Dobývání a úprava ostatních nerostů
Zpracovatelský průmysl	Výroba potravin a nápojů Zpracování tabáku Textilní průmysl Oděvní průmysl, zpracování a barvení kožešin Činění a úprava usní, výroba brašnářského a sedlářského zboží a obuvi Průmysl dřevařský a korkařský kromě výroby nábytku; výroba košů a proutěného zboží Výroba vlákniny, papíru a lepenky Vydavatelství, tisk a reprodukce zvukových a obrazových nahrávek Koksování, rafinérské zprac. ropy, výroba jaderných paliv, radioaktivních prvků a sloučenin Výroba chemických výrobků Výroba pryžových a plastových výrobků Výroba kovů vč. hutního zpracování Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků kromě výroby strojů a zařízení Výroba strojů a zařízení Výroba kancelářských strojů a počítačů (vč. přístrojů na zpracování dat) Výroba elektrických strojů a přístrojů jinde neuvedených Výroba radiových, televizních a spojových zařízení a přístrojů Výroba zdravotnických, přesných, optických a časoměrných přístrojů Výroba dvoustopých motorových vozidel, přívěsů a návěsů Výroba ostatních dopravních zařízení Výroba nábytku; ostatní zpracovatelský průmysl Zpracování druhotných surovin
Energetika	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, páry a teplé vody, výroba chladu Úprava a rozvod vody
Stavebnictví	stavebnictví
MO, VO, pohostinství	Prodej, údržba a opravy motorových vozidel; prodej pohonných hmot Velkoobchod a zprostředkování obchodu (kromě motorových vozidel) Maloobchod, opravy spotřebního zboží (kromě motorových vozidel) Pohostinství a ubytování
Doprava a telekomunikace	Pozemní doprava; potrubní přeprava Vodní doprava Letecká a kosmická doprava Vedlejší a pomocná činnost v dopravě; činnosti cestovních kanceláří Činnosti poštovní a telekomunikační
Finance	Peněžnictví Pojišťovnictví kromě sociálního zabezpečení Činnosti související s úvěry a pojišťovnictvím
Veřejná správa, školství, zdravotnictví	Veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení Školství Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti

Ostatní	<p>Činnosti v oblasti nemovitostí Pronájem strojů a přístrojů bez obsluhujícího personálu; pronájem zboží osobní potřeby a pro domácnost Zpracování dat a související činnosti Výzkum a vývoj Služby převážně pro podniky Odstraňování odpadních vod a pevného odpadu, čištění města Činnosti organizací společenských Rekreační, kulturní a sportovní činnosti Ostatní služby</p>
----------------	--

Zdroj: Vlastní výpočty

Příloha č. 2: Odvětví (NACE) činnosti osoby v čele

Skupiny odvětví	Odvětví činnosti (NACE) osoby v čele
Zemědělství	<p>Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti Lesnictví a těžba dřeva Rybolov a akvakultura</p>
Těžba	<p>Těžba a úprava černého a hnědého uhlí Těžba ropy a zemního plynu Těžba a úprava rud Ostatní těžba a dobývání Podpůrné činnosti při těžbě</p>
Zpracovatelský průmysl	<p>Výroba potravinářských výrobků Výroba nápojů Výroba tabákových výrobků Výroba textilií Výroba oděvů Výroba usní a souvisejících výrobků Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku Výroba papíru a výrobků z papíru Tisk a rozmnožování nahraných nosičů Výroba koksů a rafinovaných ropných produktů Výroba chemických látek a chemických přípravků Výroba základních farmaceutických výrobků a farmaceutických přípravků Výroba pryžových a plastových výrobků Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárnictví Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení Výroba elektrických zařízení Výroba strojů a zařízení j. n. Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů Výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení Výroba nábytku Ostatní zpracovatelský průmysl Opravy a instalace strojů a zařízení</p>
Energetika	<p>Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu Shromažďování, úprava a rozvod vody Činnosti související s odpadními vodami Shromažďování, sběr a odstraňování odpadů, úprava odpadů k dalšímu využití Sanace a jiné činnosti související s odpady</p>
Stavebnictví	<p>Výstavba budov Inženýrské stavitelství Specializované stavební činnosti</p>

VO, MO, pohostinství	Velkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidel Velkoobchod, kromě motorových vozidel Maloobchod, kromě motorových vozidel Ubytování Stravování a pohostinství
Doprava a telekomunikace	Pozemní a potrubní doprava Vodní doprava Letecká doprava Skladování a vedlejší činnosti v dopravě Poštovní a kurýrní činnosti Vydavatelské činnosti Činnosti v oblasti filmů, videozáznamů a televizních programů, pořizování zvukových nahrávek a hudební vydavatelské činnosti Tvorba programů a vysílání Telekomunikační činnosti Činnosti v oblasti informačních technologií Informační činnosti
Finance	Finanční zprostředkování, kromě pojišťovnictví a penzijního financování Pojištění, zajištění a penzijní financování, kromě povinného sociálního zabezpečení Ostatní finanční činnosti
Veřejná správa, školství, zdravotnictví	Veterinární činnosti Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení Zdravotní péče Pobytové služby sociální péče Ambulantní nebo terénní sociální služby
Ostatní	Činnosti v oblasti nemovitostí Právní a účetnické činnosti Činnosti vedení podniků; poradenství v oblasti řízení Architektonické a inženýrské činnosti; technické zkoušky a analýzy Výzkum a vývoj Reklama a průzkum trhu Ostatní profesní, vědecké a technické činnosti Činnosti v oblasti pronájmu a operativního leasingu Činnosti související se zaměstnáním Činnosti cestovních agentur, kancelářů a jiné rezervační a související činnosti Bezpečnostní a pátrací činnosti Činnosti související se stavbami a úpravou krajiny Administrativní, kancelářské a jiné podpůrné činnosti pro podnikání Tvůrčí, umělecké a zábavní činnosti Činnosti knihoven, archivů, muzeí a jiných kulturních zařízení Činnosti heren, kasin a sázkových kancelářů Sportovní, zábavní a rekreační činnosti Činnosti organizací sdružujících osoby za účelem prosazování společných zájmů Opravy počítačů a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost Poskytování ostatních osobních služeb Činnosti domácností jako zaměstnavatelů domácího personálu Činnosti domácností produkcujících blíže neručené výroby a služby pro vlastní potřebu Činnosti exterritoriálních organizací a orgánů

Zdroj: Vlastní výpočty